

fons estadístic i documental

Centenari del naixement de Manuel Sanchis Guarner

Informació seleccionada de la base de dades SIESDATA
Des del 04-01-2011 fins al 15-04-2013

Índex

Pàgina

04.01.2011

LEVANTE - El Consell preveu celebrar el centenari de Llorente o Valor i
oblida Guarner 1
Alfons Garcia

05.01.2011

LEVANTE - El CVC diu que recorda Sanchis Guarner amb la seua agenda 3

08.06.2011

LEVANTE COSTERA, VALL D'ALBAIDA - L'Institut d'Estudis de la Vall d'Albaida
homenatja Sanchis Guarner i Valor amb sengles jornades a Agullent 4

11.06.2011

EL PAÍS COMUNIDAD VALENCIANA - Sanchis Guarner 100 després 5
M. SANCHIS GUARNER

09.09.2011

LEVANTE - Només la Universitat de València recorda hui Sanchis Guarner en
el centenari del seu naixement 6

10.09.2011

EL PAÍS COMUNIDAD VALENCIANA - Un segle de Snachis Guarner 7

	Pàgina
<u>10.09.2011</u>	
LEVANTE - El fill de Sanchis Guarnier creu que amb el PP son pare no hauria presidit l'Acadèmia Maite Ducajú	8
<u>11.09.2011</u>	
LAS PROVINCIAS - Pintades en la placa a Sanchis Guarnier	9
LEVANTE - Atempten contra la placa acabada d'inaugurar de Sanchis Guarnier	10
<u>12.09.2011</u>	
LEVANTE - SANCHIS GUARNIER Francesc de P.Burguera	11
<u>13.09.2011</u>	
LEVANTE - LA SEGONA (PRETESA) MORT DE SANCHIS GUARNIER Francesc Martínez Gallego	12
LEVANTE - El CVC censura l'atac a la placa de Sanchis Guarnier	13
<u>15.09.2011</u>	
EL PAÍS COMUNIDAD VALENCIANA - Un humanista a la València del segle XX Francesc Calafat	14
<u>16.09.2011</u>	
LEVANTE - L'orquestra Consolat de Mar homenatja Guarnier	15
<u>19.09.2011</u>	
INFOMIGJORN - Centenari de Manuel Sanchis Guarnier	16
<u>20.09.2011</u>	
EL TEMPS - Diccionari Sanchis Guarnier Núria Cadenes	17
<u>22.09.2011</u>	
LEVANTE - Gandia encén la Flama A. Sapena	23

	Pàgina
<u>25.09.2011</u>	
LEVANTE - La Flama reviscola a Gandia Josep Camacho	24
<u>11.10.2011</u>	
DIARI DE BALEARS DIGITAL - 100 anys de Manuel Sanchis Guarner Maria Lull	25
<u>14.10.2011</u>	
LEVANTE - L'Institut d'Estudis Catalans homenatjarà Sanchis Guarner en un acte a València Manuel Sanchis Guarner.	26
<u>17.10.2011</u>	
INFOMIGJORN - Jornada a Alcoi de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans amb motiu del seu centenari i dels de Llorente, Maragall, Valor i Sanchis Guarner	27
<u>18.10.2011</u>	
EL TEMPS - Les universitats del País Valencià homenatgen Sanchis Guarner	29
<u>19.10.2011</u>	
LEVANTE COSTERA, VALL D'ALBAIDA - L'Institut d'Estudis de la Vall d'Albaida organitza una jornada sobre l'obra de Sanchis Guarner	30
NOU DISE - Homenatge a Sanchis Guarner en el centenari del seu naixement	31
<u>20.10.2011</u>	
INFOMIGJORN - Conferència de Santi Cortés: "Manuel Sanchis Guarner, vida i obra"	32
INFOMIGJORN - II jornada d'estudi de l'IEVA dedicada a Manuel Sanchis Guarner	33
<u>21.10.2011</u>	
AVUI.ELPUNT - L'IEC celebra a València el centenari de Sanchis Guarner i de la Secció Filològica de la institució TERE RODRÍGUEZ	34
LEVANTE - Sanchis Guarner es "regira" contra l'amnèsia Alfons García	35

	Pàgina
<u>23.10.2011</u>	
LEVANTE - La família de Sanchis Guarner i Estivella Lluís M. Mesa i Reig	36
<u>26.10.2011</u>	
LEVANTE CASTELLÓN - Centenari de Manuel Sanchis Guarner	37
LEVANTE COSTERA, VALL D'ALBAIDA - La Vall d' Albaida reivindica la figura de Sanchis Guarner Adrià Calatayud	38
<u>05.12.2011</u>	
COMARCÀLIA.INFO - L'Institut d'Estudis de la Vall d'Albaida tanca el cicle d'homenatges a Valor i Sanchis Guarner amb una sessió sobre el món editorial valencià	39
<u>07.12.2011</u>	
LEVANTE - Sanchis Guarner torna a fer escola Marian Llàcer i Pla	40
<u>16.12.2011</u>	
ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA - En record del mestre Manuel Sanchis Guarner	41
LAS PROVINCIAS - L'AVL li fa un homenatge a Sanchis Guarner	42
<u>30.12.2011</u>	
AVUI.ELPUNT - Denes recupera una traducció inèdita de Sanchis Guarner sobre la cultura popular de L'Albufera	43
<u>31.12.2011</u>	
LEVANTE - Ramon Ferrer, president de l'AVL: "Necessitem recuperar els nostres clàssics del segle XX" JOSEP LLUÍS GALIANA	44
<u>03.01.2012</u>	
L'INFORMATIU.COM - Sanchis Guarner inèdit CARLES FENOLLOSA	45

Pàgina

16.02.2012

EL PAÍS COMUNIDAD VALENCIANA - L'Albufera, anys 30
Xavier Aliaga 47

10.04.2012

LEVANTE - EU preguntará pels actes del centenari de Guarner, Lozano i
Llorente 48

11.04.2012

L'INFORMATIU.COM - Sense notícies del centenari de Sanchís Guarner,
Llorente i Lozano 49

23.10.2012

LAS PROVINCIAS - El PP rebutja donar l'Alta Distinció a Sanchis Guarner 51

16.12.2012

EL MUNDO ALICANTE - Elx difondrà el llegat de Sanchis Guarner després de
tornar l'Arxiu de la Memòria
David Alberola 52

15.04.2013

EL PAÍS COMUNIDAD VALENCIANA - En la diana dels ultres
ESPERANÇA COSTA 53

---

www.levante-emv.com

Levante

FUNDADO EN 1872 | DIRECCIÓN TRAGINERS, 7, 46014, VALÈNCIA | ☎ 963 99 22 00 | ✉ levante.rdc@epi.es | DIRECTOR FERRAN BELDA | NÚMERO 23.103

MARTES, 4 DE ENERO DE 2011

EL MERCANTIL VALENCIANO

RECICLEME
ESTE PRODUCTO
CUMPLE CON LA
L. 80/2002

1,10 euros

para el productor de TV

Imputan a José Luis Moreno por un presunto soborno a Matas **28**

VIERNES

Magic English

QUINTO LIBRO CD:
MIS AMIGOS
POR SÓLO 3,95 €

SÁBADO

Obras maestras de la zarzuela

SEXTA ENTREGA
POR SÓLO 3,95 €

Camps y Alarte pactan negociar la reforma del Estatuto y la salida de la crisis

► El líder del PSPV celebra el cambio de actitud del presidente tras «once llamadas en dos años» **3 y 4 y editorial**

■ El presidente de la Generalitat, Francisco Camps, y el secretario general del PSPV-PSOE, Jorge Alarte, acordaron ayer que sus respectivos gabinetes comiencen a trabajar «un documento de acuerdo» previo a la reunión entre ambos que tratará sobre dos aspectos básicos: la situación económica y la reforma del Estatut.

Rami: «Cumplo el sueño de jugar en uno de los grandes de Europa»

► EL CLUB DE MESTALLA OFICIALIZA EL FICHAJE DEL GALO, QUE SE QUEDA EN EL LILLE COMO CEDIDO **37 y 38**

Sólo cuatro valencianos han dirigido la diócesis de Valencia en 500 años

■ Se cumple medio milenio de la muerte del último de los cinco obispos Borja, que abrió paso a una etapa marcada por los prelados foráneos **22**

Las terrazas

echan humo **8 y 9**

La ministra Pajín anima a los ciudadanos a delatar a quienes incumplan la ley antitabaco

► La venta de estufas para exteriores se dispara un 40% en Valencia

González Pons dice haber sido amenazado de muerte por un seguidor de Álvarez Cascos

► EL VICEPRESIDENTE DE LA JUNTA DE ASTURIAS DIMITE PARA UNIRSE AL EXDIRIGENTE DEL PP
■ La salida de Francisco Álvarez Cascos del PP arrastra a cargos y militantes asturianos **27 y 28**

El juez prohíbe al Bloc que venda lotería con la cara de Fabra al atentar contra su honor

► LAS PAPELETAS DEL SORTEO DEL NIÑO, INTERVENIDAS **5**

Además

Condenan a 13 años de cárcel a los padres que maltrataron en Valencia a su hija de 5 años

■ Le golpearon con una vara y le arrancaron mechones de pelo **25**

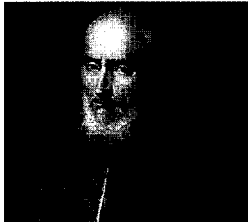
El TSJ cita al jefe de seguridad de las Corts y a un alto cargo del PSPV por el caso Luna **5**

El Consell prevé celebrar el centenario de Llorente o Valor y olvida a Guarner **51**

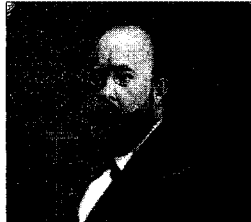
Cuatro centenarios y un olvido

► Los cien años del nacimiento de Sanchis Guarnier no cuentan en 2011 con actividades oficiales programadas por ahora. Las instituciones sí se han acordado de preparar las conmemoraciones de Juan de Ribera, Llorente, Valor y Salvador Giner

CONMEMORACIONES DE PERSONAJES VALENCIANOS EN 2011   **FECHA DE NACIMIENTO**   **FECHA DE LA MUERTE**

JUAN DE RIBERA
☞ 1532, SEVILLA
☞ 1611, VALENCIA

TEODOR LLORENTE
☞ 1836, VALENCIA
☞ 1911, VALENCIA

ENRIC VALOR
☞ 1911, CASTALLA
☞ 2000, VALENCIA

SALVADOR GINER
☞ 1832, VALENCIA
☞ 1911, VALENCIA

MANUEL SANCHIS GUARNIER
☞ 1911, VALENCIA
☞ 1981, VALENCIA

ALFONS GARCIA VALENCIA

■ Juan de Ribera, Teodor Llorente, Enric Valor, Salvador Giner y Manuel Sanchis Guarnier son los personajes de la cultura valenciana que cumplen algún centenario este año. Pero unos con más suerte que otros. Si el Patriarca Juan de Ribera reemplaza a Joanot Martorell en el programa de grandes conmemoraciones de la Conselleria de Cultura, el lingüista Manuel Sanchis Guarnier no cuenta por ahora con ninguna actividad prevista en su honor pese a que en 2011 se celebran los cien años de su nacimiento. El Palau de la Música de Valencia y la Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL) sí han tenido en cuenta en sus programaciones de 2011 los cente-

La excusa para el «olvido» del gramático valenciano es que en 2006 ya se conmemoraron los 25 años de su muerte

Juan de Ribera es el gran protagonista del año para Cultura, mientras que la AVL recuerda a Valor y Llorente

narios del músico Salvador Giner y los escritores Teodor Llorente y Enric Valor, respectivamente.

El *olvido* institucional del autor de *La llengua dels valencians* tiene como excusa que este ya fue homenajeado en 2006, con motivo de los 25 años de su muerte. La AVL le dio el título de Escritor de

l'Any y le dedicó una exposición en la Universitat de València, que también organizó actos por su cuenta. Ahora, en 2011, Sanchis Guarnier y su centenario han pasado desapercibidos de entrada, aunque las instituciones universitarias es posible que preparen algo cuando se acerque la fecha exacta (9 de septiembre).

La Acadèmia también es la promotora de los principales recuerdos a Enric Valor y Teodor Llorente. La conmemoración al autor de Castalla se inició a finales de noviembre, pues en 2010 se cumplían diez años de su muerte, pero se extenderá también en 2011, cuando se alcanzarán los cien de su nacimiento. La exposición que acoge en la actualidad el centro

cultural La Nau de la Universitat de València permanecerá hasta el 23 de este mes para viajar después a Alicante. Además, la AVL prepara para este año el proyecto *Pobles de rondalla*, que llevará actos y conferencias a los municipios protagonistas de las *rondalles* recogidas por Valor.

Llorente, uno de los padres de la Renaixença valenciana, releva a Valor en 2011 como Escritor de l'Any. La razón son los cien años de su muerte. Los actos, como es habitual —y algo paradójico— en estas conmemoraciones de la AVL, se concentran al final del ejercicio, ya que estas exposiciones anuales se inauguran siempre alrededor del Día de les Lletres Valencianes (20 de noviembre).

En 2011 se celebran también los cien años de la muerte del compositor Salvador Giner y el Palau de la Música recuperará obras suyas —entré ellas, una ópera inédita— en el tradicional concierto previo al Nou d'Octubre. Giner estará presente además en otras actividades de la programación del año.

Pero, sin duda, el protagonista de la gran conmemoración de 2011 será San Juan de Ribera, el arzobispo de Valencia padre de la Contrarreforma, creador del Real Colegio del Corpus Christi de Valencia y promotor también de la expulsión de los moriscos en 1609. A partir de marzo, una exposición lanzará los actos en recuerdo del poderoso eclesiástico.

El CVC dice que recuerda a Sanchis Guarner con su agenda

■ El Consell Valencià de Cultura (CVC) asegura que recuerda el centenario de Sanchis Guarner con su agenda, aunque por ahora no tiene actos programados.

El IEVA rinde homenaje a Sanchis Guarner y Valor con sendas jornadas en Agullent

► El colectivo analizará la relación de los autores con la Vall, en la conmemoración del centenario de su nacimiento

LEVANTE-EMV XÀTIVA

■ De seguir vivos, Manuel Sanchis Guarner y Enric Valor cumplirían 100 años en 2011. Con motivo del aniversario de las dos figuras valencianas, el Institut d'Estudis de la Vall d'Albaida (Ieva) ha decidido coordinar una serie de actividades para recordar la vida y obra de los dos autores, ligándola, además, con su relación con la comarca de La Vall d'Albaida.

La primera de las jornadas será la dedicada a Enric Valor y tendrá lugar el próximo sábado 11 de junio. Se celebrará en Agullent y contará, además, con la participación de diversas personalidades literarias de la Vall, como Joan Olivares, Francesc Mompó, Vi-

cent E. Belda y Ramón Haro. También estarán presentes estudiosos de la obra de Valor, como Xavier Ferré (Universitat Rovira i Virgili), Emili Casanova (Acadèmia Valenciana de la Llengua), Lluïsa Gea Valor (Universitat Jaume I) y Joan Oleza (Universitat de València). El acto contará con la proyección del documental *Enric Valor en directe*, que reproduce una conversación del escritor de Castalla registrada en video por el colectivo de l'Olla.

Otra de las jornadas, aún sin fecha, será la dedicada a la figura de Sanchis Guarner. Ambas tendrán continuidad con una tercera que se centrará en debatir el presente y futuro de las nuevas modalidades que se abren en el mundo editorial, con las autoediciones o los libros digitales, tal como detallan desde el Instituto. Además, del 6 al 12 de junio permanece abierta en Agullent una exposición dedicada también a Enric Valor.

Sanchis Guarner, 100 años

M. SANCHIS
GUARNER

Este año, 2011, se cumple el centenario del nacimiento de Manuel Sanchis Guarner. También se cumplen treinta años desde que murió ("Nos lo mataron", que diría Alfons Llorens), pero se me antoja que ese triste aniversario tiene menos importancia. Quizá esté demasiado cercano y, además, treinta no es un número redondo.

Cien años sí que es un número redondo. Es el número que suelen utilizar las instituciones y las ciudades para recordar públicamente a las personas que contribuyeron a su engrandecimiento. Los centenarios (del nacimiento o de la muerte) de los ciudadanos importantes, se suelen aprovechar para recordarles públicamente, glosar su obra y, eventualmente, revisar como el paso del tiempo ha modulado su legado. Creo que es indiscutible que el profesor Manuel Sanchis Guarner, que utilizó la mayor parte de su vida en estudiar y fomentar nuestra lengua, nuestra historia, nuestra geografía y nuestra etnología puede ser considerado una de las personas importantes que han tenido

nuestras instituciones. Quizá, brevemente, valga la pena repasar por qué.

Linguista casi desde niño, fue el firmante más joven de las *Normes de Castelló* (1932), la base normativa, aún hoy, de nuestra lengua. Al año siguiente publica *La Llengua dels valencians*, reeditado innumerables veces, y que ahora, casi ochenta años después, se sigue vendiendo y estudiando. Después deja su carrera para irse a la guerra, a defender con las armas la traicionada democracia republicana. Esa conducta ejemplar le costó cárcel (donde se dedicó a traducir del alemán una obra sobre la Albufera) y exilio en Mallorca, donde, además de otras muchas actividades, contribuyó de modo fundamental a la redacción de la obra magna del catalán, el *Diccionari català-valencià-balear*, que sigue siendo el gran referente necesario para quien quiera escribir en cualquiera de las variedades del catalán.

Otra vez en Valencia vivió de ser profesor de francés de instituto (la docencia fue una de las constantes de su vida) hasta poder regresar a la Universidad, su meta de siempre. Además se dedicó intensamente a ser un ciudadano ejemplar. Miembro de varias entidades, participó muy activamente en la vida cultural valenciana, lo que le costó más de un disgusto. Tuvo que dimitir (poco antes de ser expulsado) de *Lo Rat Penat*, por defender la visión científica de la unidad de la lengua y tuvo que ver como su pasado de luchador antifascista le impedía ser nombrado Cronista de la Ciudad de Valencia.

Supo contestar a esta humillación co-

mo lo hacen los grandes hombres. Publicó *La Ciutat de València, síntesi d'història i geografia urbana*, probablemente la mejor crónica escrita sobre la ciudad que no lo quiso como cronista y, posiblemente, su obra más conocida y divulgada.

Pero no sólo se ocupó de la ciudad. Sus estudios y publicaciones cubren todo el territorio que hoy gobierna la Generalitat valenciana. No existe, que yo conozca, un autor valenciano menos dogmático y con una visión tan global de nuestro país.

Su llegada a la Universidad significó la elevación, por primera vez en la Historia, del valenciano a la categoría de lengua universitaria. La fase definitiva de

No existe un autor valenciano menos dogmático y con una visión tan global del país

esta larga lucha de Manuel Sanchis Guarner comenzó con la creación de una curiosa Agregaduría de Lingüística Valenciana, plaza que ganó en una oposición en la que presentó una memoria en la que desarrollaba un concepto que, muchos años después de su muerte, sería clave para la definitiva resolución del mal llamado "conflicto lingüístico valenciano".

Su concepto de Policentrismo Normativo Convergente, utilizable para todas

las lenguas que se hablan en más de un territorio nacionalmente diferenciado fue el que permitió al Consejo Valenciano de Cultura emitir su dictamen y a las Cortes Valencianas crear la Academia Valenciana de la Lengua (AVL), hoy autoridad indiscutible en la materia.

Su carrera universitaria, hasta su muerte, fue enormemente fecunda, no sólo por lo que enseñó y publicó, sino también por las entidades que fundó y dirigió y que fueron la cuna de los múltiples profesionales de la docencia que hoy mantienen viva la Escola Valenciana y que nutren el Instituto Universitario de Filología Valenciana y la propia Academia. Sin su trabajo, el panorama lingüístico valenciano de hoy sería muy diferente, probablemente con nuestra lengua en grave peligro de extinción.

Pues bien, en el centenario de su nacimiento, ni la Generalitat, que le debe, en buena parte, la normalización de nuestra lengua, ni el Ayuntamiento de la ciudad que tanto estudió, amó y publicitó, ni la Universidad en la que tanto trabajó, han anunciado, a estas alturas del año, y que yo tenga conocimiento, acto alguno para recordar su figura. Aún queda tiempo para hacerlo, pero, en cualquier caso, si las múltiples obligaciones de los dirigentes de esas instituciones les impiden programar algún homenaje a Manuel Sanchis Guarner, en su centenario, sirva el presente artículo para proclamar públicamente que, además de todo lo expuesto, también fue un excelente padre.

Sólo la Universitat recuerda hoy a Sanchis Guarner en el centenario de su nacimiento

► La institución descubrirá una placa conmemorativa durante un acto en la Facultad de Comunicación

LEVANTE-EMV VALÈNCIA

■ Sólo la Universitat de València rinde hoy homenaje a Manuel Sanchis Guarner en el centenario de su nacimiento. Sanchis Guarner fue el primer catedrático de Valenciano de la Universitat de València, fundador del Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana y firmante de las «Normas de Castelló». El homenaje comenzará a las 13.00 horas en el Salón de Actos de la Facultad de Filología, Traducción y Comunicación, con las intervenciones del rector, Esteban Morcillo; la decana de la Facultad, María José Cooperías; el catedrático Antoni Ferrando; el hijo del homenajeado, Manuel Sanchis-Guarner Cavanielles y el rector de la Universitat Jaume I y presidente de la Xarxa Lluís Vives, Vicent Climent.

Durante el acto, se proyectará un vídeo en que se hace un repaso histórico sobre la figura de Manuel Sanchis Guarner. También se procederá a descubrir una placa conmemorativa.

EU pide reconocimiento oficial

Mientras, el portavoz adjunto del grupo parlamentario de EUPV en las Corts, Lluís Torró, ha pedido al

Intervendrán Esteban Morcillo, la decana de la Facultad, el rector de la UJI y el hijo del homenajeado

Torró (EU) pide «la alta distinción de la Generalitat» para el filólogo y lamenta el olvido institucional

Consell y al Ayuntamiento de Valencia, «dado que se trata de un hijo predilecto de la ciudad», a través de una Proposición no de Ley, honrar la memoria de Sanchis Guarner. La PNL insta a las Corts a otorgar la alta distinción de la Generalitat a título póstumo al gran intelectual valenciano y a que lleve a cabo, al menos, una actividad en conmemoración de su centenario. Torró instó también a la Acadèmia Valenciana de la Llengua a «editar sus obras, especialmente las que se encuentran agotadas». Según indica la PNL, «Manuel Sanchis Guarner es el lingüista valenciano más importante de los últimos tiempos y una de las grandes figuras de nuestra cultura». Además, Torró pide que la Conselleria de Educació que

Sanchis Guarner.

edite y distribuya «materiales didácticos sobre la obra y la figura de Sanchis Guarner con el objetivo de «acercarlos a las generaciones más jóvenes».

Sanchis Guarner (1911-1981) es uno de los autores más recono-

cidos de la historia de las letras valencianas. Huérfano desde muy pequeño, fue criado por su tío, el canónigo y erudito José Sanchis Sivera, junto al que inició su aprecio por la lengua, la historia y la cultura de los valencianos. Se licenció en Derecho y en Filosofía y Letras y es autor de una obra muy extensa que comprende estudios de lingüística, literatura, historia, etnografía y cultura popular, centrados en la Comunitat, pero también en el resto de la antigua Corona de Aragón y la Península Ibérica. Fue también uno de los principales colaboradores en la elaboración de la obra *Atlas Lingüístico de la Península Ibérica (ALPI)*. De entre sus obras destaca *La llengua dels valencians*, publicada en 1933 y con múltiples reediciones; la *Gramàtica valenciana* (1950), *Els pobles valencians parlen els uns dels altres*, *La Ciutat de València* (1979) y *Aproximació a la història de la llengua catalana* (1980).

También colaboró en otras obras capitales, como por ejemplo en el *Diccionari català-valencià-balear* o la *Història del País Valencià*. En el año 1974 fue galardonado con el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes.

El catedrático Antonio Ferrando, el rector Esteban Morcillo, Manuel Sanchis-Guarner Cavanilles y el rector Vicent Climent, ayer. / MÒNICA TORRES

Un siglo de Sanchis Guarner

La Universitat celebra, a falta de actos oficiales, el aniversario del lingüista

I. Z., **Valencia**

Manuel Sanchis Guarner, figura esencial de la lingüística valenciana y hombre clave en el tránsito a la modernidad del estudio y el uso de la lengua autóctona, nació el 9 de septiembre de 1911, hace hoy un siglo y un día. La Universitat de València celebró ayer el aniversario con un homenaje presidido por el rector Esteban Morcillo al que asistieron, además de su hijo Manuel Sanchis-Guarner Cavanilles, decenas de universitarios, cargos de

los partidos de izquierdas, la presidenta de la Acadèmia Valenciana de la Llengua, Ascensió Figueres, el presidente del Consell Valencià de Cultura, Santiago Grisolia, pero ningún representante de la Generalitat ni del Ayuntamiento de Valencia, que tampoco realizaron otro acto alternativo.

El homenaje comenzó con la proyección de un breve vídeo (disponible en la página web de la Universitat, www.uv.es) que recorrió la agitada vida de Sanchis Guarner. Nacido en la plaza de L'Almoina de València; estu-

dante en la antigua sede de la Universitat (La Nau); formado en el Centro de Estudios Históricos que dirigía Ramón Menéndez Pidal; firmante de las *Normes de Castelló* (con 22 años); capitán de artillería en el bando republicano en la Guerra Civil; encarcelado durante tres años por el franquismo al terminar la guerra; *mallorquín* de adopción; primer catedrático de Valenciano de la Universitat; autor, entre otras obras, de *La llengua dels valencians*, el *Diccionari català-valencià-balear* y *La ciutat de*

València. Guarner logró erigirse en un gigante de la filología durante la dictadura, sin renunciar a las conclusiones de sus investigaciones científicas basadas en años de trabajo de campo como la unidad de la lengua catalana y mantuvo un espíritu dialogante que no le libró de las iras de la ultraderecha, que atentó contra él a finales de los setenta.

"Guarner es emblemático porque representa a la vez un modelo de estímulo constante e íntegro, al fin y al cabo ejemplar", declaró el rector.

Vicerrectores, Ferrando, Sanchis Guarner (hijo), la decana y los rectores en el homenaje. MANUEL MOLINES

El hijo de Sanchis Guarner cree que con el PP su padre no habría presidido la Acadèmia

MAITE DUCAJÚ VALENCIA

■ La conmemoración del centenario del nacimiento del profesor Manuel Sanchis Guarner, que la Universitat de València realizó ayer en

la Facultad de Filología de la que él fue el primer decano elegido democráticamente, reunió a amigos y discípulos que recordaron su «gran legado intelectual», como su-

brayó el rector Esteban Morcillo.

El hijo del primer catedrático de Valenciano, Manuel Sanchis-Guarner Cabanilles, propuso en su intervención el juego de «si mi padre

hoy siguiera vivo ¿cuál sería su posición en este país» para contestar que no hubiera podido ser presidente de la Acadèmia Valenciana de la Llengua y «hubiera aceptado cualquier puesto para trabajar con entusiasmo que es lo que hizo toda su vida» aseguró.

En su opinión, y en presencia de la presidenta de la Acadèmia Ascensión Figueres, no hubiera ocupado este cargo porque aun siendo «un conservador independiente» arrastraría «dos problemas: Su pasado catalanista infumable para el fascismo local reconvertido en defensor de las esencias» y porque «el partido en el Gobierno (PP) tiene la obsesión de que al ser el más votado tiene que poner en las instituciones a presidentes suyos».

El rector, que señaló que el autor de «La llengua dels valencians» es «un modelo y un estímulo constante e íntegro», y Sanchis-Guarner Cabanilles descubrieron una placa y una foto a la entrada del salón de Filología, que lleva su nombre. Con la asistencia de miembros de la Acadèmia y del Consell de Cultura, profesores y políticos socialistas, en el acto también intervinieron el rector de la Jaume I, Vicent Climent, la decana M. José Coperías y el catedrático Antoni Ferrando.

Pintadas en la placa a Sanchis Guarner

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

✻✻ **EFE.** La Universitat de València denunció ayer ante la Policía la pintada realizada sobre la placa de homenaje al filólogo y escritor valenciano Manuel Sanchis Guarner, que fue colocada el pasado viernes en la Facultad de Filología, Traducción y Comunicación. La placa fue la culminación de un acto de reconocimiento al primer catedrático de Valenciano, en el centenario de su nacimiento.

Atentan contra la placa recién inaugurada de Sanchis Guarner

► La Universitat de València ha denunciado las pintadas y condena «enérgicamente la gamberrada»

EFE/P. G. C. VALENCIA

■ La Universitat de València denunció ayer ante la Policía la pintada realizada sobre la placa honorífica del filólogo y escritor valenciano Manuel Sanchis Guarner, que fue colocada anteayer en la Facultad de Filología, Traducción y Comunicación.

En algún momento de la tarde del viernes, personas no identificadas pintaron con signos ilegibles la placa descubierta unas horas antes.

El descubrimiento de la placa era la culminación de un acto de reconocimiento al primer catedrático de Valenciano, en el centenario de su nacimiento.

La conmemoración del profesor Manuel Sanchis Guarner, que la Universitat de València realizó ayer en la Facultad de Filología de la que él fue el primer decano elegido democráticamente, reunió a amigos y discípulos que recordaron su «gran legado intelectual», como subrayó el rector de la Universitat, Esteban Morcillo. Morcillo señaló que el autor de «La llengua dels valencians» es «un modelo y un estímulo constante e íntegro» en un acto emotivo donde se contó con la presencia de Manuel Sanchis Guarner Cabanilles, hijo del profesor.

La Universitat ha sido la única institución que ha rendido homenaje a Sanchis Guarner, quien fue el primer catedrático de Valenciano de la Universitat de València, fundador del Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana y firmante de las «Nor-

mes de Castelló». Al acto también acudieron miembros de la Acadèmia y del Consell de Cultura, profesores y políticos socialistas, así como el rector de la Jaume I, Vicent Climent, la decana M. José Coperías y el catedrático Antoni Ferrando.

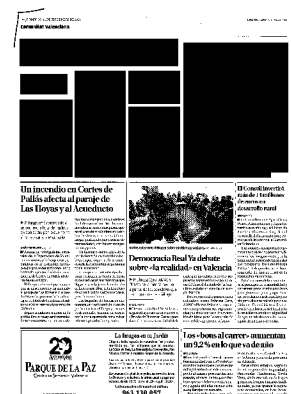
Seguirán los reconocimientos

El equipo rectoral de la Universitat de València y el equipo de dirección de la Facultad condenaron ayer «enérgicamente» la pintada sobre la placa, que, según dijeron, «no impedirá que la Universitat continúe expresando en el futuro su reconocimiento al gran maestro de filólogos que fue Manuel Sanchis Guarner y a todo aquello que su trabajo representa».

Esta denuncia se suma a otras presentadas anteriormente por ataques parecidos a diferentes edificios y servicios de la institu-

La placa honorífica de Sanchis Guarner tras ser pintada. UV

La finestra

Francesc de P. Burguera

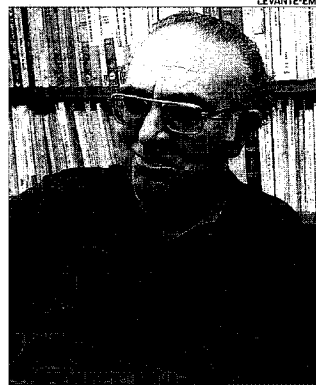
SANCHIS GUARNER

El passat dia 9 d'aquest mes de setembre Manuel Sanchis Guarnier hauria celebrat els cent anys. **Sanchis Guarnier** s'havia llicenciat en Dret per la Universitat de València, on va ser un dels fundadors de la Federació Universitària Escolar de València, en 1928, i també d'Acció Cultural Valenciana, en 1.930. Participà en la Guerra Civil espanyola defensant la legalitat republicana. Com a conseqüència, va ser represaliat durant el franquisme passant pel camp de concentració de presoners polítics de Salamanca fins que va ser condemnat i portat a un penal de Madrid entre 1939 i 1943. D'allí va ser desterrat a Mallorca des de 1943 a 1959, any en que va tornar a València. Durant la seua estància a Mallorca va col·laborar, amb **Francesc de Borja Moll**, en la elaboració del Diccionari Català-Valencià-Balear de **mosén Alcover**.

Va ser el desembre de 1951 quan arribà a València l'Obra del Diccionari Català-Valencià-Balear. L'objectiu no era altre que donar a conèixer la tasca per portar a terme

l'obra iniciada per **mosén Alcover** i continuada per **Francesc de Borja Moll** amb la col·laboració, des de 1943, de **Sanchis Guarnier**. I en aquest sentit, s'havia decidit crear una exposició a València. Una exposició que, pera instal·lar-la, va ser l'alcalde de València, **Baltasar Rull**, el qui va oferir un local adient de l'ajuntament. (Hui, això, no hauria estat possible. Durant el franquisme, sí). El diari *Las Provincias*, en anunciar el 12 de desembre que a la vesprada s'inauguraria a l'Ajuntament de València l'exposició, deia el següent: «La explicación de la obra del Diccionario estará a cargo del filólogo valenciano Manuel Sanchis Guarnier que, radicado en Mallorca, ha venido exprofeso con el director don Francisco de B. Moll, acompañado de un grupo de intelectuales catalanes i mallorquines, que se pondrá en contacto con la delegación valenciana para la difusión de dicha obra cultural». En efecte, al País Valencià s'havia format una delegació sota la denominació «Comissió patrocinadora del Diccionari», presidida per **Nicolau-Primitiu Gómez i Serrano**. I en la que figuraven com a membres personalitats com **Ignasi Villalonga, Joaquim Reig, Emili Beüt, Salvador Ferrandis Luna, Joan Fuster, Manuel González i Martí...**

Com ja havia anunciat *Las Provincias*, el 12 de desembre d'aquell any de 1951 s'inaugurà l'exposició del Diccionari. A l'endemà, el diari fundat pel patriarca **Teodor Llorente**, informava així de l'esdeveniment: «Ayer a última hora de la tarde tuvo lugar en el patio acristalado del Ayuntamiento de Valencia la solemne inauguración de la exposición de la magnífica obra 'Diccionario Català-Valencià-Balear' de cuya importancia nos hemos ocupado en diversas ocasiones... La sesión de apertura tuvo una especial solemnidad y fue presidida por el alcalde de Valencia, don Baltasar Rull Villar, a quien acompañaban, entre otras muchas

L'escriptor i mestre de mestres, S. Guarnier.

personalidades, el director del 'Diccionario', el senyor Francesc de B. Moll, el filólogo Sanchis Guarnier, el diputado provincial, don Manuel González Martí, don Nicolás-Primitivo Gómez, el director de la Coral Polifónica Valentina, don Agustín Alamán y otros más...». «Por último, la Coral Polifónica Valentina prestó su colaboración al acto interviniendo en él, con el acierto característico que le es peculiar, interpretando 'La sardana de les monges', una composició mallorquina, 'La sesta', una valenciana, 'A la voreta del mar'». (Hui, això, no hauria estat possible. Durant el franquisme, sí).

I Sanchis Guarnier tornà a València acabat el desterrament. I fou el primer catedrà-

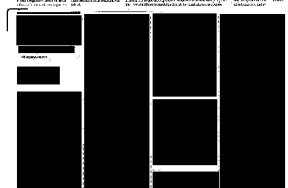
«En el Franquisme l'Ajuntament de València va cedir un local per a l'exposició sobre el 'Diccionari Català-Valencià-Balear', hui no hauria estat possible»

tic de València de la Universitat de València i el fundador de l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana. Sanchis Guarnier havia publicat en 1933 «La llengua dels valencians». El mai havia negat l'unitat de la llengua. Com va fer sempre **Teodor Llorente** i com feien **Adlert i Casp** fins que els agafa la rebequeria de negar la llengua comuna.

Hi ha un moment en que **Lo Rat Penat** convoca junta general que, com a punt principal de l'ordre del dia figurava l'expulsió del professor Sanchis Guarnier i de **Joan Senent**. La sessió va ser d'una violència terrible. Segons la referència de *Las Provincias* –que no és periòdic hostil– quan uns socis van prendre la paraula per defensar Sanchis Guarnier i Senent, «fueron repetidamente interrumpidos con frases de todo tipo, faltas de corrección y desacato a la presidencia. Dos socios presentaron su cese en la entidad por lo que calificaron de vergonzante de la situación y porque sus propuestas ni fueron escuchadas ni compartidas». També **Emili Beüt**, president de **Lo Rat Penat** en aquell moment, va abandonar la presidència avergonyit. La sol·licitud presentada per alguns socis en què es demanava l'expulsió de Sanchis Guarnier i Joan Senent es fonamentava en el fet que tots dos havien demanat la cooficialitat de la llengua única a l'acte del Puig. La irracionalitat comença a fer acte de presència.

Estem en el 25 de novembre de 1977. En aquesta data Sanchis Guarnier i Joans Senent són expulsats de **Lo Rat Penat**. Alguns, però, no en tenen prou. L'any següent, el 1978, el professor Sanchis Guarnier rebrà un paquet bomba a casa seua, però sortosament se'n adonà a temps i avisarà la policia perquè se'n faça càrrec.

El passat dia 9 de setembre, divendres, fa cent anys que va nàixer el professor Sanchis Guarnier. Al professor i a l'amic, el meu record sincer.

LA SEGONA (PRETESA) MORT DE SANCHIS GUARNER

Tribuna

Francesc Martínez Gallego*

► Firmen també M. José Coperias, Carles Padilla, M. Quiles, J. E. Rubio i Adela Cortijo. Equip deganal. Facultat de Filologia

Ciceró va escriure que la vida dels morts perdura en la memòria dels vius. I com que la Universitat de València vol ser, té l'obligació de ser, una institució molt viva dins la societat que la fa alenar, la societat valenciana va organitzar un homenatge a **Manuel Sanchis Guarnier** en el centenari del seu naixement. Era divendres, 9 de setembre, al voltant del migdia. Es tractava d'un acte senzill, modest, però sobretot molt, molt, sentit: de respecte, d'afecte, d'admiració. I tot això envers un filòleg, un professor, el primer degà electe de la Facultat de Filologia... No es tracta ací de recordar els mèrits de qui els atesorava en quantitat ingent. Potser en altres circumstàncies és el que caldria fer, demostrar que la memòria dels vius reserva un lloc a la vida dels morts que tant ens llegaren.

Malauradament, el moment és un altre. L'homenatge a Sanchis Guarnier es va fer en el Saló d'Actes de la Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació, un saló que des de fa anys porta el seu nom. Va assistir el rector de la Universitat de València, el fill de l'homenatjat, el rector de la Jaume I de Castelló, entre d'altres. L'acte, a més d'una laudatio pòstuma del professor **Antoni Ferrando** i de diversos parlaments, comptava amb la col·locació d'una placa commemorativa, precisament al costat de la porta del Saló d'Actes. Per la nit, quan la Facultat estava a punt de tancar les seues portes, hom detectà pintades amb banderes i esborradures al damunt de la placa que, en honor a Sanchis Guarnier, s'havia posat unes hores abans.

Han passat trenta tres anys des d'aquell dia en el qual Sanchis Guarnier, o millor, la seua esposa, va rebre un paquet bomba al seu domicili. Aquell atemptat —per sort els explosius no esclataren, sinó quan la policia els va activar de forma controlada— esdevingué enmig d'una campanya orquestrada con-

tra Sanchis Guarnier i alguns altres intel·lectuals que, com a conseqüència del seu ofici, però també del seu compromís cívic, es veieren immersos en allò que s'anomenà la «batalla de València». Aparentment, era una disputa sobre la denominació del territori valencià, els colors de la seua bandera, sobre l'entitat de la seua llengua i sobre altres qüestions identitàries. Aparentment. Hui sabem que, darrere de l'extraordinària tensió que es vivia a conseqüència dels debats simbòlics, i que es superposava a les tensions pròpies d'una transició des d'una dictadura totalitària a una democràcia parlamentària, el que hi havia era un intent, bàsicament electoralista, d'escindir la societat valenciana. Va ser un debat fals, instrumental, danyí, que, trenta tres anys després, ben bé caldria haver superat.

Però més enllà del que hui sabem, o de la interpretació del fet, del que no cal dubtar és de que la «batalla» va tenir víctimes. Entre elles, persones que, com Sanchis, eixien a la palestra dient l'única cosa que podien dir, el resultat d'anys d'investigació, els consensos de la filologia internacional, allò que la ciència avalava, i que, per això, eren vexats, injuriats, contorbats. Les víctimes del terrorisme coneixen la qüestió. Trenta tres anys després, la memòria dels vexadors, dels injuriadors, dels pertorbadors, dels terroristes segueix també viva. Volen perpetrar la segona mort del professor Sanchis Guarnier, quan la Universitat, modestament, senzillament, vol celebrar el centenari del seu naixement, de la seua vida. El contrast és ben evident. La indignació de la Facultat de la qual Sanchis Guarnier va ser degà, el primer degà elegit, democràtic, és profunda. Però no tenim impropis a dir als qui han comés l'atemptat a la memòria de Sanchis. No és el nostre llenguatge. Els direm que per molt que pinten no aconseguiran esborrar la tasca filològica, cívica, de Sanchis Guarnier. Els direm que la vida d'aquest mort ha quedat en la nostra memòria. I que no hi haurà cap memòria que recorde el vandalisme ranci, avorrit, ofensiu, dels perpetradors de les pintades amb els seus noms i cognoms: perquè amaguen la seua iniquitat amb la nocturnitat i la traïdoria dels miserables delinqüents.

Breves

REACCIÓ

El CVC censura el ataque a la placa de Guarner

■ El Consell Valencià de Cultura condenó ayer las pintadas realizadas sobre la placa de homenaje a Manuel Sanchis Guarner. El presidente del órgano consultivo, Santiago Grisolia, lamentó que estos actos «no sólo intentan dañar la imagen del escritor valenciano, sino también la de todos los ciudadanos». **LEVANTE-EMV VALENCIA**

Un humanista a la València del segle XX

Francesc Calafat

Passen els anys, però sembla que algunes coses determinades no canvien. Per exemple, la burrera valenciana. Uns individus no identificats deixaren la seua signatura en la placa honorífica dedicada a Manuel Sanchis Guarner a la Facultat de Filologia el dia que se celebrava el centenari del seu naixement. Per a sectors de la *valenciania*, després de trenta anys del seu traspàs, continua sent un símbol, no tan sols per les seues idees, sinó essencialment per allò que representa: un estudiós que esgrimia arguments, practicava el diàleg, cercava consensos i feia una defensa ètica de l'idioma, característiques que solen defugir amb virulència i histrionisme els seus adversaris.

La formació de Manuel Sanchis Guarner fou bàsicament lingüística, però el desert cultural i cívic de la postguerra el va empènyer a tocar moltes cordes i fer tots els papers de l'auca per a atendre amb urgència les mancances que hi havia i construir una cultura que aspirava a tenir present i, so-

bretot, futur. Va ser l'iniciador de la filologia moderna a les terres valencianes, perquè obrí camins, i amb el rigor del seu temps, posà les bases de la gramàtica actual i de la història de la llengua, de la dialectologia i de la toponímia. Fou també un etnògraf contumaç, que va tocar temes de cultura popular ben diversos (els molins de vent de Mallorca i les barraques valencianes, els vents i el vidre, els refranys i el cançoner, i, per últim, l'extensa i divertida recollecció d'enginys verbals que els pobles valencians han dit els uns dels altres), i un historiadore solvent, que es mogué còmodament tant en l'edat antiga com en la Renaixença o com en la literatura del segle XX. A aquest àmbit pertany una de les seues obres de més projecció, *La ciutat de València. Síntesi d'història i de geografia urbana* (1973), que encara avui continua sent una obra de referència, per la seua competèn-

Placa d'homenatge a Sanchis Guarner.

cia comunicativa i per la renovació dels plantejaments.

Fins ací ens trobem amb un erudit multiplicat, però bastant habitual. El que és menys corrent és trobar un professor que considera la seua tasca com un activisme, com una vocació cívica en pols permanent amb les dinàmiques immobiliàries i folklo-

riques. Tot plegat, un motor clau —juntament amb molts altres, és clar— a l'hora de mobilitzar consciències per a defensar que el valencià, el català de València, era una llengua tan digna i necessària com qualsevol altra. En aquest sentit, s'ha d'entendre el seu paper com a editor i corrector de muntanyes de fulls, la seua presència en moltes institucions i el seu paper —no sempre bastant reconegut— en la formació de mestres i la lluita ferma per la incorporació de la llengua a l'ensenyament.

Una part del llegat de Sanchis Guarner són els arguments que utilitzà per defensar el poble valencià i la seua llengua. Com a home del seu temps, emprava encara un llenguatge d'arrels romàntiques, però, si li llevem aquest vernís, tindrem al davant la idea de la cultura pròpia com una entitat ètica, perquè és una font poderosa d'identitat personal. "Sense sentit de la continuïtat, no hi ha estímul per a l'esforç de superació", digué en *La llengua dels valencians*. Per a ell la llengua era vitalitat, creació humana constant, ben lluny de les temptacions localistes, perquè l'home és veí de la seua ciutat, però és ciutadà del món.

BENAGUASIL

L'orquestra Consolat de Mar homenatja Guarner

■ L'Orquestra Simfònica Consolat de Mar de Benaguasil realitzarà el pròxim divendres, 23 de setembre, un concert-homenatge a Manuel Sanchis Guarner, amb motiu del centenari del seu naixement. La vetlada, organitzada pel Centre d'Estudis Comarcals del Camp de Túria, es celebrarà a partir de les 22:30 hores a l'Auditori de la Unió de la Unió Musical de Benaguasil. Andrés Ramos dirigirà l'orquestra i el concert contarà amb l'actuació del solista Josep Trescolí. **LEVANTE-EMV VALÈNCIA**

Centenari de Manuel Sanchis Guarner

Manuel Sanchis Guarner (homenatge amb motiu del centenari del seu naixement)

Manuel Sanchis Guarner (València 1911-1981) va realitzar els estudis de Filosofia i de Dret a la Universitat de València. L'any 1932 va formar part dels signants de les *Normes de Castelló*. A Madrid, al Centro de Estudios Históricos (1933-1936), fou deixeble de Menéndez Pidal, Navarro Tomás i Américo Castro.

Va ser oficial de l'exèrcit de la República durant la guerra, i amb l'arribada del franquisme fou empresonat (1939-1943). Després, va viure setze anys a Mallorca, on col·laborà en la redacció del *Diccionari Català-Valencià-Balear*.

En tornar a València, va impartir cursos de Filologia Romànica i de Lingüística General en la nostra universitat, en la qual fou, primer, cap del Departament de Francès i, després, agregat i catedràtic del Departament de Lingüística Valenciana (actual Departament de Filologia Catalana), del qual havia estat fundador i director. També va ser degà de la Facultat de Filologia, director de l'Institut de Ciències de l'Educació i fundador i director de l'Institut de Filologia Valenciana. Durant la transició, va representar les universitats valencianes en la Comissió Mixta per a l'aplicació de l'anomenat Decret de Bilingüisme.

El 1961 va ingressar a l'Institut d'Estudis Catalans. La Secció Filològica d'aquesta institució havia estat creada el 1911, el mateix any del naixement de Sanchis Guarner, amb el qual, per tant, comparteix centenari. El filòleg i humanista també va estar vinculat a altres organismes acadèmics com l'Academia Española (1951) i l'Academia de la Historia (1966). L'any 1974 va obtenir el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes.

Va dirigir la segona època de l'editorial l'Estel i va elaborar, coordinar i impulsar nombroses publicacions universitàries sobre filologia catalana. El 1971, l'hostilitat política franquista desatengué una petició, signada per gent molt diversa, perquè fos cronista de València. Per haver defensat durant la dictadura els drets del País Valencià, des del 1975 es va desencadenar contra ell una campanya violentíssima, que inclogué un intent d'assalt al seu domicili i un atemptat frustrat de bomba, el 1978.

Va publicar més d'un centenar de llibres, articles i pròlegs. Així, per esmentar-ne alguns: *La llengua dels valencians* (1933), *Gramàtica valenciana* (1950), *Els pobles valencians parlen els uns dels altres* (1963-1982), *Renaixença al País Valencià* (1968), *La ciutat de València* (1972) o *Els inicis del teatre valencià modern, 1845-1874* (1980).

Universitat de València: 20 d'octubre

Saló de Graus de la Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació de la Universitat de València
9'15 h. Obertura a càrrec del Rector de la UV(EG), del President de la Secció Filològica de l'IEC, de la Degana de la Facultat de Filologia, del Director de Departament de Filologia Catalana i del Director de l'IFV.

9'30 h. Taula redona 1: **LA FIGURA HUMANA DE SANCHIS GUARNER EN EL SEU TEMPS**

Moderador: Miquel Nicolás (Universitat de València)

Santi Cortés (biògraf): *La resistència personal i cultural durant el franquisme i la transició*

Alfons Llorenç (periodista): *La memòria històrica i la construcció del país*

Rosanna Cantavella (Universitat de València): *La dedicació universitària*

11 h. Descans

11'15 h. Taula redona 2: **LA DEDICACIÓ DE SANCHIS GUARNER A LA FILOLOGIA**

Moderador: Antoni Ferrando (Universitat de València)

Joan Veny (Universitat de Barcelona): *Les aportacions a la dialectologia, la lexicografia i la cultura popular*

Brauli Montoya (Universitat d'Alacant): *Les aportacions a la història de la llengua i a la gramàtica*

Vicent Simbor (Universitat de València): *Les aportacions a la història de la literatura*

12'45 h. Descans

13 h. Conferència de Vicent Pitarch (IEC): *Sanchis Guarner i la Secció Filològica de l'IEC*

Universitat d'Alacant: 24 d'octubre

Aula Magna de la Facultat de Filosofia i Lletres, edifici II

13 h. Conferència de Santi Cortés: *Manuel Sanchis Guarner, vida i obra*

Universitat Jaume I de Castelló: 26 d'octubre

Sala de Juntes de la Facultat de Ciències Humanes i Socials

13 h. Conferència de Santi Cortés: *Manuel Sanchis Guarner i el seu temps.*

Diccionari Sanchis Guarner

EL TEMPS

Alpi. L'Atlas Lingüístico de la Península Ibérica, ALPI, fou impulsat per Ramon Menéndez Pidal i dirigit per un altre filòleg espanyol, Tomás Navarro Tomás. Va ser l'artífex de l'amistat entre Francesc de Borja Moll i Manuel Sanchis Guarner: Navarro coordinava els viatges d'investigació dialectològica, va demanar col·laboració a Moll per a l'àrea catalana i li va assignar un jove Sanchis com a deixeble i company de viatge. Van tenir temps de dur a terme els viatges "per Catalunya nord-occidental (juny-juliol de 1934), per Mallorca (hivern de 1935) i pel País Valencià (agost-octubre de 1935)", explicava Moll en recordar els primers temps de coneixença. La guerra aturà, òbviament, el projecte i la dictadura franquista obligà el director de l'ALPI a l'exili. L'any 1947, Moll i Sanchis, Sanchis i Moll reprengueren els viatges pel Principat i el País Valencià i, l'estiu del 1952, feren cap a Catalunya Nord. L'any 1962 se'n va publicar el primer i, fins ara, únic volum.

S'acaba de celebrar el centenari del naixement del filòleg, historiador i folklorista Manuel Sanchis Guarner. Des d'aquestes pàgines, ens afegim a l'homenatge.

francesc de Borja moll. El filòleg menorquí va ser, en paraules de Santi Cortés –filòleg i biògraf de Sanchis Guarner–, "el seu gran amic". Tan bon punt va saber que el valencià havia estat tancat a la presó, acabada la guerra del 36-39, va començar les gestions per a treure-l'en. Arran d'això, va haver de fer front a un procés judicial: "Em van denunciar com a avalador d'un *rojo peligroso* i, en conseqüència,

m'empaperaren en una causa sumaríssima", explicava després Moll. Durant el judici, els carcellers de Salamanca feren constar que el filòleg valencià era "un individuo de mucho cuidado". Val a dir que el suport de Moll no va pas minvar arran d'aquest fet: va continuar escrivint-li i movent tants fils com va poder per a treure'l de la presó. Finalment, el va acollir a Mallorca. "Tenc la impressió que m'hauries d'ajudar", li havia dit per carta, l'any 1942, "no precisament a descarregar camions de paper, com un dia m'oferies, sinó a treballs més dignes de tu. Per això és que tot seguit que estiguis lliure i tractis de prendre orientacions per refer la teva vida, convé que en parlem seriosament i comptis amb mi per a ajudar-te, que és igual que dir que jo comptaré amb tu per a ajudar-me." El març del 1943 Manuel Sanchis Guarner s'instal·lava a Palma, juntament amb la seva muller, Rosa Cabanilles, aixoplugats tots dos per Francesc de Borja Moll.

pere Capellà i roca. Es van conèixer a la presó d'Alcalá de Henares, on havien traslladat Sanchis Guarner el desembre del 1939, i de seguida es van fer amics. Després, el dramaturg i poeta algaidenc li va dedicar dos poemes: aquell que resumeix la seva precària situació d'expedientat per la dictadura i que comença "Com vols que jo me consoli/ dels meus mals? Res me consola!/ No és trist que un mestre d'escola/ per viure haja de fer oli?"; i aquell retrat punyent que duu per títol "Així arriben els vençuts" i que acaba: "No porten sobre el pit creu ni medalla/ que canti el seu valor en la batalla./ Però sota la roba, entre la ronya,/ com un gemec ocult del seu coratge,/ hi porten, resistint a la vergonya,/ una ferida oberta qui los ratja."

Die albufera von valencia. Aquest estudi de Max Thede sobre el parlar i la cultura popular va servir a Sanchis per a practicar els coneixements d'alemany que havia adquirit durant el temps de reclusió: en va enllestir la traducció al castellà la primavera del 1941, des de la presó de Montolivet, a València. Gràcies a una gramàtica redactada per Francesc de B. Moll i tramesa per ell mateix, Sanchis s'havia endinsat en els camins de la llengua

de Goethe. La qüestió era aprofitar el temps. No deixar-se acabar de vèncer. A més de les traduccions –tal com ens destacava Santi Cortés–, durant la reclusió a València “amplià i reféu les seues ‘Locucions tòpiques valencianes’, el primer original de les quals havia estat publicat al *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana XVIII* (Mallorca, 1936); escriví ressenyes per a la *Revista de Filologia Espanyola*; avançà força en la redacció de la *Gramàtica valenciana*; i s’entretingué fent romanços amb observacions còmiques sobre la inquietud i les ocupacions dels reclusos a la cua d’espera del ranxo”.

vicent andrés Estellés. Durant els anys de la represa cultural i nacional al País Valencià, Sanchis Guarner va formar, juntament amb el pensador i assagista Joan Fuster i amb el poeta Vicent Andrés Estellés, la triada que simbolitzava un bon grapat de fermeses necessàries. La mort de l’amic va incitar en Estellés uns versos que han esdevingut icona: “Assumiràs la veu d’un poble,/ i seràs la veu del teu poble,/ i seràs, per sempre, poble.”

Fotografia. Queda constatat a la *Fotobiografia* elaborada per Alfons Llorenç i publicada l’any 1984: don Manuel tenia una gran fal·lera fotogràfica i ben sovint hom el podia veure, en actes públics, en trobades d’erudits, en aplecs familiars, amb la càmera al coll. Pel gust de la instantània, i també per un seu acusat “sentit documentarista” –tal com recorden Santi Cortés i Antoni Ferrando al llibre d’homenatge *Manuel Sanchis Guarner: Context, paraula, record* (2007)–, tenim un estol de fotografies per a seguir-ne la vida en imatges.

Gramàtica. Amb la publicació, l’any 1950, de la seva *Gramàtica valenciana*, va alliberar l’estudi de la llengua del pantà especulatiu en què encara continuava al País Valencià –almenys des del punt de vista de les raons filològiques. El prestigiós lingüista Joan Solà escrivia, l’any 1981, que era “el primer, reeixit i encara únic intent seriós de codificar la varietat lingüística valenciana”.

Humanista. Així és com molts estudiosos han definit el saber i el ta-

Al claustre de la Universitat de València amb un amic, l’any 1931, davant el monument a Joan Lluís Vives, a qui admirava sincerament. A la dreta, amb l’uniforme de soldat republicà, al costat de Rosa Cabanilles, amb qui es casà l’any 1937.

rannà de Manuel Sanchis Guarner. I, certament, es va esforçar a atorgar consistència al seu treball i a divulgar després els coneixements adquirits en els més diversos camps que poguessin tenir pes en la reconstrucció de la identitat dels valencians, des de la història a la dialectologia, de la geografia o la cartografia a la cultura popular, de la lingüística a l’art. De fet, tal com el definia en el seu moment Vicenç Rosselló, catedràtic de geografia de la Universitat de València, Sanchis Guarner va ser “un home oportú”, conscient que havia de tapar molts forats i amb prou capacitat intel·lectual per a fer-ho. Perquè, a més de tocar moltes tecles, ho va dur a terme practicant el sa exercici de la interrelació, des d’una concepció enciclopedista de la ciència, en comptes de tancar el coneixement en compartiments estancs.

A la presó de Montolivet, l’any 1942, amb una petita falla i la tristor de tots als ulls.

Insults. Van durar anys. Amenaces en forma de cartes anònimes, de pintades (fins a l’escala de casa, el van empaïtar, per a ventar-li barbaritats), de tot. De bombes, també. Per Nadal del 1978 algú li va enviar un artefacte explosiu embolicat en paper de regal. No va arribar a explotar (com sí que havia de passar en el cas de Joan Fuster, l’any 1981), però la intenció era esgarrifosament clara. Tres anys després, Martín Villalba, un tèrbol personatge de la ultradreta que havia acusat Sanchis d’haver-se posat ell mateix la bomba, quedava absolt d’injúries pel Tribunal Suprem espanyol, que, en canvi, condemnava Sanchis a pagar les costes del judici. Per a molts, aquest va ser el cop de gràcia per al cor de l’honorable professor, ja massa dèbil. Molts ho van creure i Joan Fuster ho va escriure: “Jo penso que el van matar, i no exagero. La seva salut precària, en els últims anys, havia acusat l’impacte permanent de l’insult, de la traveta, de les agressions subreptícies. Moralment, no ho deixava veure: mai no el vaig trobar descoratjat. En tot cas, hi reaccionava com ho esperàvem els qui el coneixíem bé: amb una energia inèdita en ell; amb la voluntat de participar en qualsevol acte o acció, per modestos que fossin, si els creia estimulants; amb una fermesa total, ja desencantada

L'estiu del 1950, amb la muller i el fill, Manuel Sanchis Cabanilles. A la dreta, amb Francesc de B. Moll i el poeta alguerès Rafael Catardi, homenatjant Miquel Costa i Llobera, a Formentor, l'any 1957.

dels 'pactes'. Però el seu cos no ho va resistir. Disgustos i fatigues, amenaces i recels, instants de ràbia o d'amargor, no podien no afectar-lo físicament. Sí: el van matar, lentament. L'odi –un odi artificial, creat per uns individus ben concrets, el nom dels quals no és cap secret– arribà a les tàpies del cementiri: amb unes pintades oprobioses. Paradoxalment, estaven escrites –ai!– en català i amb ortografia fabriana. *Sancta simplicitas!*"

Joan reglà. El prestigiós historiador que, juntament amb Miquel Tarradell, Miquel Dolç i Emili Giralt, havien contribuït a la transformació i la modernització decisiva de la Universitat de València, fou un dels signants de la sol·licitud adreçada a l'Ajuntament de València, el 17 d'abril del 1971, perquè Manuel Sanchis Guarner fos nomenat cronista de la ciutat. El prestigi del filòleg ja era gran, en aquell moment, cosa que propicià que la petició contingués rúbriques ben diverses, de Manuel Broseta (el mateix que va impulsar la campanya antivalenciana i feixistitzant de l'anomenada *batalla de València*) a Vicenç M. Rosselló, de Martí Domínguez a Antonio Ubieta. El consistori, però, s'hi va negar. La resposta de Sanchis Guarner a aquell rebuig ideològic és un bell exemple del seu tarannà: l'any 1972 publicava un llibre emblemàtic, precís i impres-

cindible: *La ciutat de València. Síntesi d'història i de geografia urbana*. També quan, l'any 1977, el viratge antirracional de Lo Rat Penat desembocà en la seva expulsió de l'entitat, respongué de manera similar: amb l'elaboració de l'"Informe sobre la Llengua del País Valencià" que la Facultat de Filologia de València aprovà per unanimitat.

follore. La seva amplitud de mires quant a estudis, el seu amor pel país, la consciència que l'arrel garanteix futur, el van inclinar també a treballar en aquest camp. La cultura popular, amb els refranys i les festes, va tenir expressió ben coneguda al llibre *Els pobles valencians parlen els uns dels altres*, un –divertit i interessant i amè i més coses– recull de locucions i frases fetes amb base geogràfica publicat el 1968.

L'any 1952, a Palma, treballant amb les famoses fitxes del Diccionari.

la Llengua dels valencians. La primera edició data del 1931. És, probablement, la seva obra més editada. La voluntat divulgativa de Sanchis Guarner queda explicitada, especialment, en aquest treball. "Som una quantitat considerable els valencians –escrivia Joan Fuster– que devem a *La llengua dels valencians* de Sanchis Guarner la nostra decisió inicial o, almenys, la rectificació de prejudicis heretats. La llavor dispersa de la primera edició del llibret va fructificar. En edicions successives, Sanchis va refer el text primitiu, i de 'fullet de propaganda' el transformà en manual esplèndidament il·lustratiu."

Mallorca. Van ser els millors temps de la seva vida. Ho reconeixia sempre que venia a tomb. I si no hi venia, també, probablement. S'hi va passar setze anys, a Mallorca, treballant en el magne *Diccionari català-valencià-balear* ("un dels majors honors a què podia aspirar", havia confessat a Francesc de Borja Moll), veient com creixia el seu fill, que havia nascut illenc, ampliant estudis, treballs i converses. Una carta de Moll, tramesa l'any 1943, ja pronosticava la vida de Sanchis a Palma: "Tinc esperança que podràs treballar de manera retribuïda en el Diccionari, lo qual seria el meu ideal i crec que també seria de les faenes que més t'agradarien a tu. Per a completar-te el sou necessari, ja veurem de trobar-te lliçonetes i és possible que també en la meua editorial pugues fer treballs de profit, encara que els temps són dolents."

Les esperances de Moll van tenir fruit: Sanchis Guarner es va endinsar en l'univers de fitxes de la famosa calaixera de mossèn Alcover: tres milions de cèdules lexicogràfiques per fer de base als articles del *Diccionari*. Calia, però, una revisió prèvia –des del rigor científic– d'unes fitxes, explicava Moll "redactades per alguns centenars de col·laboradors entusiastes". Sanchis tenia la formació i la solidesa que la tasca requeria. I el *Diccionari* va poder avançar.

I més coses, van passar, gràcies a la seva implicació: per exemple, l'impuls a la creació literària illenca. O, més exactament, al seu reconeixement. Des del seu lloc a l'editorial Moll, va

Al Palau de la Música Catalana, quan va rebre el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, el 1974, amb Joan Ainaud de Lasarte, Joan Triadú, Antoni M. Badia i Margarit i Jordi Carbonell. A la dreta, a Xàtiva, els anys 70, durant els actes de l'Aplec nacionalista del 25 d'Abril.

donar joc i espai a noms com ara Blai Bonet o Josep Maria Llompart. O, en un altre camp, a Llorenç Villalonga. "Hi havia més d'una dotzena de raons perquè l'editorial Moll li tanqués les portes", escrivia anys després Jaume Vidal Alcover. "I, si Sanchis Guarner va poder obtenir que se li obrissin, molta admiració mereix."

Nomenclàtor. L'any 1966 publicava l'opuscle *Contribució al nomenclàtor geogràfic del País Valencià*, editat per l'Institut d'Estudis Catalans. Hi va introduir diverses modificacions proposades per Joan Coromines, amb qui va mantenir una interessant correspondència ("us fiquen en un vesper i un niu de mals de cap", l'advertia el savi barceloní en saber la seva intenció toponímica). En aquell opuscle, Sanchis hi incloïa una primera aproximació a la comarcalització del País Valencià que va servir de base per a la divisió comarcal preparada per Joan Fuster, Max Cahner i Joan Soler per a la *Gran enciclopèdia catalana* i per al ja definitiu *Nomenclàtor del País Valencià* publicat el 1979.

Obres completes. Les duu a terme l'editorial 3i4. "És inajornable que no sols l'especialista, sinó també el lector mitjà pugui tenir un accés còmode a una obra bàsica per al coneixement de les més diverses facetes de la cultura valenciana i de la cultura catalana en general", explicava l'any 2006 Antoni Ferrando, catedràtic de la Universitat de València i coordinador de les obres completes. D'aquesta manera, raonava

Ferrando mateix un any més tard, en presentar el primer volum editat, l'emblemàtic estudi *La ciutat de València*, s'evitava la possible anomalia que, passat el temps, "els futurs investigadors" poguessin trobar "a l'abast més literatura sobre Sanchis que no la seua pròpia paraula".

Premi d'honor. L'any 1974 rebia el reconeixement a un llarg i valuós treball cultural a favor del país en forma de Premi d'Honor de les Lletres Catalanes.

Sermons de Quaresma. "Jo sóc un lingüista, no un historiador", repetia sovint. Però el cas és que Sanchis va desenvolupar, en paraules d'Antoni M. Badia i Margarit, "una veritable labor de suplència". "La situació, sempre fràgil, però més fràgil encara del 1939 ençà, obligà Sanchis Guarner en consciència a renunciar a ésser un lingüista més documentat, però només un lingüista, per a esdevenir un lingüista tan prolífic com li ho permetessin les circumstàncies, amb el benentès que aquestes volien dir la necessitat de treballar en els altres camps d'interès." I camps d'interès van ser també la història (on va presentar treballs sobre la València visigòtica o la d'època musulmana, per exemple) o la història de la literatura (on té des de treballs sobre la Renaixença a edicions de clàssics com ara els *Sermons de Quaresma*, de sant Vicent Ferrer).

Referent. "És un dels paradigmes que guien el meu camí en aquest país

desesperat." Ho confessava l'escriptor i biòleg Martí Domínguez a les pàgines d'EL TEMPS, l'any 1991. Havien passat deu anys des de la desaparició del filòleg i aquests mots condensaven el sentiment de les noves fornades d'intel·lectuals i activistes valencians. "Sanchis Guarner segueix sent el filòleg i historiador valencià de més transcendència del segle. Junt amb Joan Fuster –junt amb l'elegància i mètode de les idees de l'escriptor de Sueca–, Sanchis Guarner ha estat sens dubte una persona clau en el món de la cultura valenciana d'aquests darrers segles", resumia Domínguez.

Josep Sanchis sivera. L'expressió es repeteix en actes i homenatges: "Fou nebot de son oncle." Perquè la curiositat intel·lectual del jove estudiant a trobar element propiciatori a la biblioteca i en el mestratge del canonge Sanchis Sivera (1867-1937), deixeble de Roc Chabàs, cronista de viatges, especialista en història eclesiàstica valenciana, en art i, en concisa definició de l'*Enciclopèdia*, "un dels primers erudits valencians que tingué unes idees clares sobre les arrels catalanes de la cultura valenciana i la unitat de la llengua".

Mil nou-cents trenta-dos. És l'any en què es presentaren les anomenades Normes de Castelló, les bases ortogràfiques sobre les quals s'integraven a la normativa de Pompeu Fabra les modalitats valencianes del català. Entre els signants, al costat de Carles Salvador, Ignasi Villalonga, Josep Lluís Bauset, Josep Pascual i Tirado, Enric Duran i

Tortajada, Gaietà Huguet, Adolf Pizcueta, Maximilià Thous o Sanchis Sivera, hi havia un aleshores ben jove Manuel Sanchis Guarner.

Universitat. Conscient de la importància de l'organització, del bon funcionament de l'engranatge acadèmic, va prendre compromís també en la vida interna de la institució: va ser l'artífex de la creació, a la Universitat de València, de l'Institut de Filologia Valenciana, posteriorment convertit en interuniversitari per a aplegar també la Universitat d'Alacant i la Jaume I de Castelló. De fet, Sanchis Guarner va dedicar bona part dels seus darrers anys de vida a la institució universitària: va ser director del departament de Lingüística Valenciana, de l'Institut de Ciències de l'Educació i degà de la Facultat de Filologia.

país Valencià. "Malgrat la seva vocació originària, que l'hauria convertit en un científic pur", escrivia Antoni M. Badia i Margarit, Sanchis se sentí obligat a intervenir en el món políticocultural; fidel, però, en aquesta vocació originària, no abandonà mai les activitats de l'home de ciència." A mesura que passaven els anys, conscient de les urgències del país, va intensificar la seva presència en actes públics: conferències, aplecs, debats, parlaments de petit format o davant de multituds, el missatge de fermesa raonada que transmetia Sanchis Guarner, la seva constant defensa de la llengua –convençut com estava que forma part de la columna vertebral de la recuperació nacional– es va escampar amb naturalitat per tot el País Valencià.

exposició. L'any 1950, Joan Ballester i Joan Mateu van idear i engegar una campanya de propaganda per a fer conèixer el *Diccionari català-valencià-balear*. Es va crear una exposició

itinerant, amb grans mapes de tot l'àmbit lingüístic català, llibres, fotografies i de tot, que va recórrer bona part dels Països Catalans. Sanchis Guarner va participar amb entusiasme en un bon grapat de presentacions. La de la ciutat de València, feta a l'ajuntament, va ser ben concorreguda.

Ilorenç moÿà. Fou un dels joves que van trobar estímul a la tertúlia del cafè Riscal de Palma, emparada per Sanchis Guarner. Un altre d'aquells escriptors aleshores incipients fou Josep Maria Llompart, que, anys a venir, recordava així les primeres impressions que els va fer aquell desconegut, un matí d'hivern, a can Moll: "Parlava amb un accent que ens era estrany [...], ens somreia amb un somriure una mica irònic i molt acollidor, i caminava amb unes passes curtes, gairebé un pas de ball que donava a la seva figura uns discrets andamis de torero." I continua: "L'anar a veure en Moll" –sempre massa enfeinat, massa apressat– fou ben aviat substituït per l'anar a veure en Sanchis', que mostrava cap a nosaltres una paciència benedictina."

Walter scott. La publicació de la correspondència entre intel·lectuals de primera línia ens permet de ficar el nas en passatges com aquest, escrit per a Joan Fuster, des de Palma, l'any 1956: "Amb tota raó has acceptat l'observació de Peers que el romanticisme valencià era d'antuvi de tipus Chateaubriand i no Walter Scott com el barceloní. Faç meua la teua apreciació que la Renaixença valenciana no fou filla del romanticisme valencià sinó influència directa dels poetes del Principat."

setze. Va ser el setze de desembre de l'any 1981 quan moria a la ciutat de València Manuel Sanchis Guarner. I escrivia Francesc de B. Moll: "Amb ell desapareixia el millor filòleg romanista del País Valencià i un dels millors professors de la Facultat de Lletres de València, on la seva ensenyança haurà estat el millor preservatiu contra les teories indocumentades però insistents sobre la unitat de l'idioma que té el seu àmbit vital des de Salses fins a Guardamar i de Fraga a Maó."

Núria Cadenes

Penseu que la societat valenciana ha respost adequadament al centenari Sanchis Guarner?

—És clar que no. La societat valenciana té una molt llarga llista d'oblits entre els quals el de don Manuel és un dels més imperdonables. Els actes commemoratius han estat només a l'àmbit universitari. Aquest estiu la Universitat Catalana de Prada li dedicà unes sessions acadèmiques; la de València acaba de realitzar-li un homenatge; l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana ha convocat un cicle de conferències per a l'octubre vinent; també la Universitat de les Illes Balears preveu reconèixer. Però, que jo sàpia, ni la Diputació, ni l'ajuntament de la ciutat, ni la Generalitat no tenen previst res. I això és molt trist, perquè Sanchis fou un treballador incansable guiat per l'objectiu principal de despertar-nos l'interès per conèixer i estimar la nostra llengua, la nostra història i la nostra cultura. No hi ha hagut mai al País Valencià ningú que s'haja dedicat amb més rellevància i passió a l'estudi de les nostres manifestacions col·lectives. I cap de les nostres institucions, tret de la Universitat, no vol reconèixer, per raons polítiques, la magnitud del personatge, considerat en els cercles il·lustrats "com un intel·lectual clàssic".

—Com explicariu a algú que no el conegués qui fou Sanchis Guarner?

—Primer, li diria que fou un intel·lectual dedicat plenament a la cultura i a la dignificació del País Valencià. Podia haver tancat els ulls i haver-se dedicat exclusivament a les seues tasques professionals, però va optar per implicar-se totalment en el procés de recuperació històrica dels valencians. Fou "un home de ciència i un home de lluita" com el definí Joan Fuster. Fou el fundador de la filologia valenciana moderna, va escriure obres científiques d'una qualitat excepcional, i fou també un ciutadà exemplar, un home lleial als seus orígens que contribuí, en els moments de màxima tensió política, a la concòrdia civil entre valencians.

—Un intel·lectual de suplències?

—Pots ser sí. En condicions normals probablement s'hauria dedicat a les seues especialitats científiques: la fonètica, la dialectologia, la geografia lèxica i la història lingüística, però hi havia tants forats per tapar que no tingué més remei que omplir-los. Ara, crec que des de jove

“L’etapa final de la seua vida fou un infern”

Santi Cortés (el Puig, 1954) és doctor en filologia. Entre les seves obres (sobre l'exili valencià, el teatre de postguerra o la resistència cultural), es destaca també la biografia 'Manuel Sanchis Guarnier (1911-1981). Una vida per al diàleg'.

no volgué limitar-se en un àmbit estret d'investigació. I els models intel·lectuals que li serviren d'exemple –Josep Sanchis Sivera, Francesc de B. Moll i Menéndez Pidal– tots abastaven molts horitzons. D'“humanista de pit ample”, l'ha caracteritzat el professor Vicent Salvador, i té raó.

—Va ser “nebot del seu oncle”.

—Es va quedar orfe aviat i fou educat per l'oncle, Josep Sanchis Sivera, que era un personatge important dins la societat valenciana. Important com a eclesiàstic –era canonge de la Seu–, com a valencianista i com a erudit de renom. Era també membre corresponent de l'Institut d'Estudis Catalans, de manera que mantenia bones relacions amb intel·lectuals del

Principat: Pompeu Fabra, Jordi Rubió, Josep M. de Casacuberta. I era un gran humanista i un viatger recalcitrant. Crec que durant el temps que van viure junts el canonge va inculcar al nebot valors com la responsabilitat, el civisme, la conducta intel·ligent, l'adhesió a l'obra ben feta, la implicació valencianista. El cas és que Sanchis va considerar-se'n hereu i va recordar-lo sempre amb veneració.

—Més influències?

—La del seu amic, el menorquí Francesc de Borja Moll, i la del seu mestre, Ramón Menéndez Pidal. Del primer aprengué molta filologia: Moll era vuit anys més gran. Quan es conegueren ja havia fet publicacions importants i, sobretot, havia assumit l'acabament del

Diccionari català-valencià-balear, on Sanchis va treballar a la postguerra. El segon va despertar-li l'interès per especialitats lingüístiques que Sanchis va conrear, com ara la parla dels mossàrabs, la toponímia, el substrat, la formació de les llengües i, sobretot, la defensa de la unitat de cada idioma. Menéndez Pidal combaté la fragmentació dialectal de l'espanyol en terres americanes; Sanchis fou, com sabem, un acèrrim lluitador contra el secessionisme i l'escissió de la llengua catalana al País Valencià.

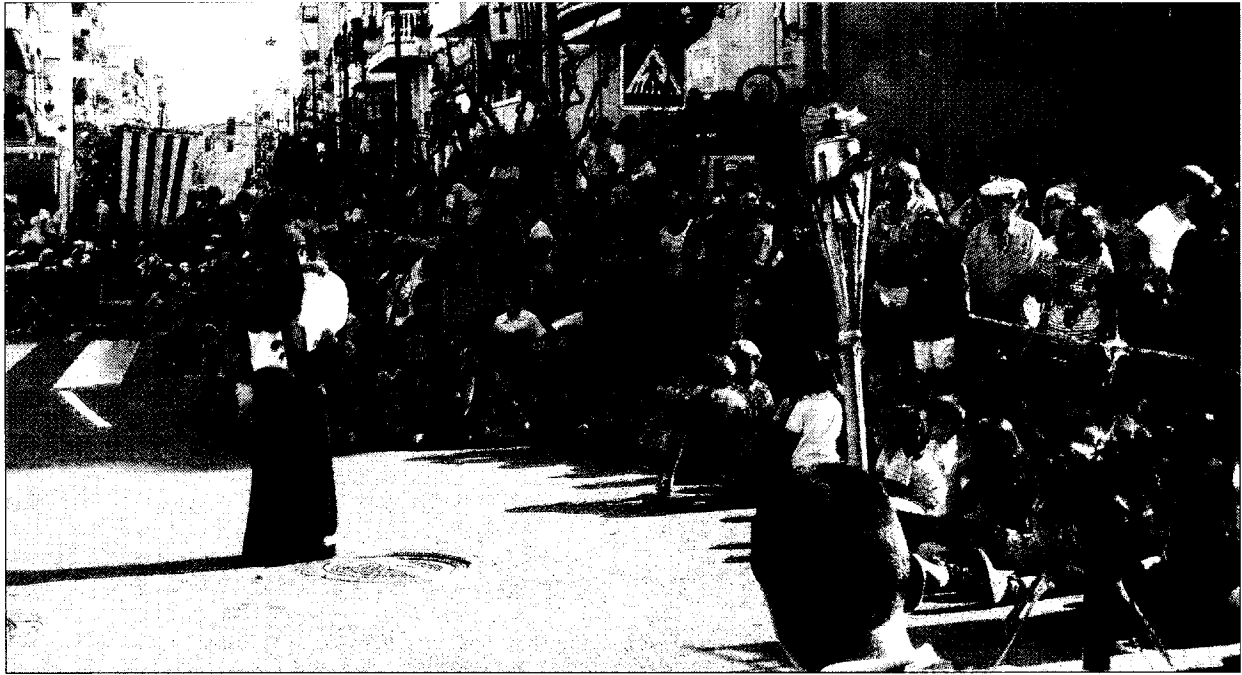
—Per què el va triar com a blanc de tantes amenaces, el blaverisme?

—Perquè don Manuel esdevingué símbol de la unitat de la llengua catalana i fou un dels representants més significats del valencianisme modern i democràtic. Li la tenien jurada perquè s'havia convertit en un individu descostat, contrari als seus orígens familiars, a qui no corresponia –això creien– liderar un moviment cultural d'esquerres. A més, es mantenia ferm en les seues conviccions, tenia una gran popularitat, era persuasiu. Llegir-lo significava prendre consciència i enorgullir-se de ser i parlar valencià. El van prendre com a víctima ideal.

—“Jo pense que el van matar, i no exager”, va escriure Joan Fuster.

—En efecte, els blavers i la dreta espanyolista li complicaren la vida tant com van poder. Fou insultat, rebé cartes amenaçadores, veié interrompudes amb violència moltes conferències, no volgueren reconèixer-li els mèrits professionals, hagué d'enfrontar-se a individus sense qualitat humana i d'una capacitat inferior que, no obstant això, tenien la prerrogativa de decidir en qüestions vitals per a l'ensenyament i la normalització social del valencià, l'excloueren d'alguns centres de decisió, veié com dificultaven l'accés dels valencians a l'autonomia i com l'anticatalanisme s'estenia entre les capes populars. A més, la seua obra fou tergiversada i falsificaren la seua imatge pública. Veritablement, l'etapa final de la seua vida fou un infern. Per a acabar-ho d'adobar, el 1978 li enviaren una bomba. I dos mesos abans de morir fou assaltat i escridassat per un grup de blavers al seu despatx de la facultat. En un home com Sanchis, que havia patit dos infarts, el linxament moral a què fou sotmès no podia sinó acabar tràgicament.

Núria Cadenes

El Campello va ser una de les moltes localitats valencianes que van acollir el Correllengua 2010. LEVANTE-EMV

Gandia encén la Flama

► El XVI Correllengua, que homenatja a Valor i Sanchis Guarner, comença el dissabte

A. SAPENA VALÈNCIA

■ Gandia serà aquest dissabte el punt de partida del Correllengua. Fins el 5 de novembre, la Flama, l'element simbòlic i cohesionador d'aquesta iniciativa, recorrerà el país de nord a sud, visitant més de 100 ciutats valencianes. Vina-ròs, Benicarló, Castelló, Vila-real, Benicàssim, Llíria, València, Catarroja, Carcaixent, Cullera, Gandia, Ontinyent, Benissa, Alcoi, Cocentaina, Alacant, Xixona, el Campello, Novelda, Elx i Crevillent són algunes de les localitats participants. La setzena edició del Correllengua farà un homenatge a Enric Valor i Manuel Sanchis Guarner quan es com-

memora el centenari del seu naixement.

Acció Cultural del País Valencià, organitzadora de la marxa, assenyala que aquesta convocatòria «serà més participativa que mai, ja que l'Auca 2011, un dels recursos didàctics que tradicionalment es treballa a les escoles amb motiu del Correllengua, serà il·lustrada per un dels alumnes guanyador del Concurs de dibuix organitzat per ACPV expressament per a aquesta edició». El guanyador del concurs s'anunciarà el proper 7 de novembre coincidint amb la commemoració de la signatura del Tractat dels Pirineus i amb el final del Correllengua a Perpinyà.

Els actes de Gandia començaran a les 19 hores amb la Trobada de Cultura Popular a càrrec de la Colla de Dimonis Fem Fredat de Simat, Dolçainers i Tabalers de la Safor, Ball de nanos del grup de danses Roís de Corella, Grup de dansaires Uxiola de Pego, La Muixeranga de la Safor, La Muixeranga de Cullera, Grup de Dansa Popular Roda i Volta i la Xaranga 2x4. Mes tard tindrà lloc el Cercavila, que finalitzarà amb la lectura del manifest a càrrec de l'escriptor Josep Piera. La jornada acabarà amb un sopar de germanor que contarà amb l'actuació dels grups Xerinola, King Kong Boy, Desgavell i Eina.

Correfocs i, a la dreta, un moment del Correllengua al seu pas per la plaça Escoltes Pies, anit a Gandia. JOSEP CAMACHO

La Flama reviscola a Gandia

► Més d'un miler de persones prenen part al Correllengua, que reivindica el llegat d'Enric Valor, Sanchis Guarner, Llorente, Maragall i el dret a un habitatge digne

JOSEP CAMACHO GANDIA

■ Gandia tornà a ser ahir un clam en la defensa de la llengua dels valencians. Centenars de persones, més d'un miler segons l'organització, ompliren per la vesprada els carrers del centre històric en una nova edició del Correllengua, l'aplec festiu i reivindicatiu que a la capital de la Safor organitza la Fundació Casal Jaume I de la Safor-Valldigna.

Enguany, i en la línia de la crida feta per Acció Cultural del País Valencià (ACPV), el Correllengua va commemorar els 100 anys del naixement de l'escriptor i rondallista Enric Valor, i del filòleg Manuel Sanchis Guarner.

A la plaça del Rei Jaume I es feren exhibicions de danses populars i castells humans, i després començà la cercavila, que va recórrer les artèries del centre de la ciutat sense cap incident.

Obrint la comitiva, les simbòliques torxes amb la «Flama de la Llengua» foren portades per membres del patronat de la fundació i d'ACPV, i per representats dels partits polítics que s'hi sumaren a la trobada; PSPV-PSOE, Bloc-Verds-Compromís per Gandia, EUPV, Els Verds del País Valencià, i Iniciativa-Verds. La resta del passacarrer va estar animat per la Colla de Dimonis Fem Fredat, els Dolçainers i Ta-

Torxes amb la «Flama de la Llengua».

baleters de la Safor, el Ball de Nanos del Grup de Danses Roís de Corella, el Grup de Dansaires Uxiola de Pego, les muixerangues de la Safor i de Cullera, el Grup de Dansa Popular Roda i Volta, i la xaranga 2x4.

Com estava previst, la desfilada va finalitzar a la plaça del Prado vora les nou de la nit, on es va repartir el manifest d'este 2011. El text demana que «el valencià, el nostre català, pugua ser la llengua normal de la vida quotidiana, sense obstacles imposats ni conflictes artificials», així com també «la llengua d'integració de les persones que han vingut d'altres països i continents, a la recerca d'una nova vida entre nosaltres».

Per la seua banda, l'escriptor de Beniopa Josep Piera, Fill Predilecte de

Gandia, va adreçar als assistents unes paraules des de l'escenari, tot recordant que es commemora el centenari del naixement de Guarner i Valor, així com també els 100 anys de la mort del poeta valencià Teodor Llorente -impulsor de la Renaixença valenciana-, i del català Joan Maragall, avi de Pasqual, expresident de la Generalitat.

A continuació, un membre del moviment 15-M a la Safor va llegir un altre comunicat reivindicant el dret a un habitatge digne i la dació de la vivenda al banc de forma retroactiva en cas que no es pugua la hipoteca.

Al tancament d'aquesta edició començava un multitudinari sopar de germanor en la mateixa plaça del Prado, on havien confirmat l'assistència 300 persones, i estava previst, per a tancar la nit, un concert de música en valencià, amb el folk mediterrani de Xerriola, la barreja de música i teatre de King Kong Boy, el punk de Desgavell i el rock d'Essència.

Tot i que no forma part de la programació oficial de la Fira i Festes, el Correllengua se celebra a pocs dies de la festa gran de Gandia, que començarà este divendres 30 de setembre, amb la tradicional eixida de les bandes del Tio de la Porra, el personatge que anuncia i pregona la celebració.

100 anys de Manuel Sanchis Guarner

La UIB enceta avui un cicle de conferències per commemorar el centenari del naixement del filòleg valencià que es perllongarà fins al proper 15 de novembre

Maria Lull | 11/10/2011 | Vistes: 50

Imatge de Manuel Sanchis Guarner.

Setze foren els anys que **Manuel Sanchis Guarner** (València, 1911- 1981) va residir a Mallorca (de 1943 a 1959), un temps que forçosament deixà una forta empremta a l'Illa. Per això, resulta d'allò més coherent l'homenatge que la Universitat de les Illes Balears enceta avui per tal de commemorar el centenari del seu naixement, en forma d'un cicle de conferències titulat 100 anys de Manuel Sanchis Guarner. **L'intel·lectual valencià** és una figura cabdal de la cultura catalana. Historiador, filòleg, dinamitzador cultural, professor, folklorista... la seva aportació abarcà diferents aspectes i horitzons, sense límits imposats.

"Manuel Sanchis Guarner fou una figura de primera línia per a la cultura catalana", explicà el **professor del Departament de Filologia Catalana de la UIB** i coordinador del cicle, **Jaume Corbera**. Durant la seva estada a l'Illa, el filòleg valencià col·laborà amb Francesc de Borja Moll en la redacció del Diccionari Català-Valencià-Balear (abans participà en les enquestes catalanes per a l'Atlas Lingüístico de la Península Ibérica, també amb Borja Moll). Precisament d'aquesta relació amb el seu pare parlarà Francesc Moll en la seva conferència.

"Tenia la formació idònia per a un filòleg, ja que s'havia format com a historiador i s'havia especialitzat com a lingüista", **continua Corbera**, que farà avui el parlament inaugural, una presentació general de la figura de Sanchis Guarner i de la seva relació amb Mallorca. "A l'Illa impulsà la cultura, va fer d'ànima quan tot era mort i no hi havia gaires ganes de fer res. Li va tocar viure una època molt difícil i gràcies a ell es varen aconseguir coses que, sense ell, no s'haurien fetes", afegeix el professor de la UIB.

Per la seva part, el catedràtic de l'IES Puçol de València, **Santiago Cortés**, que oferirà un itinerari vital i intel·lectual de Manuel Sanchis Guarner, destaca que "no era un home de mirada fixa, sinó que li agradava abastar molts horitzons". "La vida de Sanchis estigué presidida per ideals de cultura, civisme i reivindicació", continua. "El propòsit de la meua intervenció, ara que s'han escolat cent anys des que nasqué i trenta des que ens deixà, i que el seu record s'ha esvaït de la memòria de les darreres generacions, és fer un recorregut per la seua biografia vital i intel·lectual (**dir-vos qui fou, què va fer i per què va ser perseguit**), a fi de ressituar-lo com un dels referents intel·lectuals més valuosos i permanents de la nostra cultura", explica Cortés.

Juntament amb **Jaume Corbera** i **Santiago Cortés**, els altres ponents que integren el cicle són el periodista Alfons Llorenç; la catedràtica de l'IES Torredembarra, Isabel Vidal, i el director de l'Editorial Moll, Francesc Moll. Aquesta activitat no només està destinada als alumnes de la UIB, sinó també a totes les persones interessades per la cultura i la història lingüística catalanes. Com a complement al programa, i si no hi ha cap impediment de darrera hora, en la sessió de dia 8 de novembre hi participarà el fill de Manuel Sanchis Guarner, Manuel Sanchis Cabanilles.

L'Institut d'Estudis Catalans homenatjarà Sanchis Guarner en un acte a València

► Les administracions valencianes no han programat cap iniciativa per reconèixer la figura del filòleg i escriptor

■ L'Institut d'Estudis Catalans (IEC) farà un homenatge a Manuel Sanchis Guarner el proper 20 d'octubre coincidint amb l'inici oficial dels actes que aquesta institució celebrarà a la Comunitat Valenciana per commemorar el centenari de la seua Secció Filològica.

El reconeixement tindrà dues parts: pel matí hi haurà un acte a la Universitat de València, i una jornada commemorativa a Alcoi, de vesprada, que servirà per a presentar el document «L'escola valenciana: Un model d'educació plurilingüe i intercultural per al sistema educatiu valencià».

L'homenatge de l'IEC a Sanchis Guarner amb motiu del centenari del seu naixement contrasta amb l'actitud de les diferents administracions valencianes que, fins ara, no ha programat cap iniciativa de reconeixement de la figura del filòleg i escriptor.

El centenari de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, creada el 1911, coincideix amb els centenaris de la mort de Teodor Llorente i el català Joan Maragall i del naixement d'Enric Valor i Manuel Sanchis Guarner. Llorente està considerat com el principal impulsor de la recuperació de la llengua literària a la Comunitat Valenciana. A més, tant Maragall com Sanchis Guarner i Valor van ser membres de la Secció Filològica.

Manuel Sanchis Guarner.

L'IEC trasllada a la Comunitat Valenciana els actes per a commemorar el centenari de la seua Secció Filològica després d'haver organitzat altres semblants a Palma de Mallorca, Barcelona i Perpinyà. Les activitats del centenari s'estenen a tot el territori lingüístic i volen incloure tots els nivells, des dels més institucionals i acadèmics fins als més populars i participatius.

Jornada a Alcoi de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans amb motiu del seu centenari i dels de Llorente, Maragall, Valor i Sanchis Guarner

El centenari de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, creada el 1911, coincideix amb els centenaris de la mort de Teodor Llorente i Joan Maragall i del naixement d'Enric Valor i Manuel Sanchis Guarner, figures del màxim relleu en les nostres lletres. Teodor Llorente va ser el principal impulsor de la recuperació de la llengua literària al País Valencià. Joan Maragall, Manuel Sanchis Guarner i Enric Valor van ser membres de la Secció Filològica.

Amb aquest motiu, la Secció Filològica de l'IEC, a part de participar en l'homenatge a Manuel Sanchis Guarner a la Universitat de València el matí del mateix dia 20 d'octubre, ha volgut desplaçar-se a Alcoi per celebrar-hi una de les seves reunions ordinàries i ha organitzat, amb el suport de l'Ajuntament d'Alcoi, una jornada commemorativa de tots aquests centenaris.

Aquests actes constitueixen l'obertura formal del centenari de la Secció Filològica en terres valencianes, després que s'hagin celebrat altres actes inaugurals a Palma, Barcelona i Perpinyà. Les activitats del centenari s'estenen a tot el territori lingüístic i volen incloure tots els nivells, des dels més institucionals i acadèmics fins als més populars i participatius.

Així, la coincidència dels centenaris de la Secció Filològica i de Joan Maragall –preconitzador de la **paraula viva** en el seu *Elogi de la paraula*– ha impulsat la convocatòria de l'acció participativa **2011, l'any de la paraula viva**, que convida els mitjans de comunicació, els creadors, els ensenyants, les entitats, les empreses i tothom en general a promoure tota mena d'iniciatives que contribueixin a descobrir, compartir, exercitar i celebrar la vitalitat, la creativitat expressiva i el dinamisme innovador de la nostra llengua.

Podeu veure el conjunt d'aquestes activitats a l'adreça <http://taller.iec.cat/filologica/centenari>

Data: dijous 20 d'octubre del 2011

Lloc: Sala de Graus de la seu de la Universitat Politècnica de València a Alcoi
(Plaça de Ferrándiz i Carbonell, s/n)

Programa de la sessió acadèmica i commemorativa

18:30 Obertura a càrrec de les autoritats locals i dels representants de l'IEC.

18:50 Lectura de poemes de Joan Maragall, a càrrec de Mariàngela Vilallonga (professora de la Universitat de Girona i vicepresidenta de l'IEC), i de Teodor Llorente, a càrrec de Josep Piera (escriptor i membre de la Secció Filològica de l'IEC)

19:00 Vicent Pascual (pedagog): *Un model d'educació plurilingüe i multicultural al País Valencià*

19:25 Joan Borja (professor de la Universitat d'Alacant): *Semblança de Jordi Valor*

19:40 Dramatització d'una rondalla d'Enric Valor, a càrrec de l'actor Joan Gadea i la xiqueta Marina Rozalén

19:50 Manel Rodríguez-Castelló (professor i poeta): *Semblança de Joan Valls i Jordà*

20:05 Eugeni S. Reig (lingüista): *L'aportació lèxica al català de Joan Valls i Jordi Valor*

20:20 Lectura d'un text de Manuel Sanchis Guarnier, a càrrec d'Antoni Ferrando (professor de la Universitat de València i membre de la Secció Filològica de l'IEC)

20:30 Semblança d'Ovidi Montllor, a càrrec de Jordi Botella, i interpretació d'una cançó seua, a càrrec del cantautor de Cocentaina Andreu Valor

Organitzen: Ajuntament d'Alcoi i Secció Filològica de l'IEC

Aquesta activitat compta amb el suport de l'Obra Social "la Caixa"

LES UNIVERSITATS DEL PAÍS VALENCIÀ HOMENATGEN SANCHIS GUARNER

Per a commemorar el centenari del naixement del prestigiós filòleg, historiador i folklorista Manuel Sanchis Guarner (València, 1911-1981), les universitats de València, Alacant i Castelló han organitzat tres jornades d'homenatge, coordinades per l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana i juntament amb l'Institut d'Estudis Catalans. Els actes començaran el 20 d'octubre, a València. L'obertura de l'homenatge anirà a càrrec del rector de la UV i el president de la Secció Filològica del IEC, entre més. Tot seguit, una taula rodona moderada per Miquel Nicolás i amb la participació de Santi Cortés, Alfons Llorenç i Rosanna Cantavella analitzarà "La figura humana de Sanchis Guarner en el seu temps", mentre que després, i amb la moderació d'Antoni Ferrando, Joan Veny, Brauli Montoya i Vicent Simbor, es parlarà de la seva dedicació a la filologia. Finalment, una conferència de Vicent Pitarch, "Sanchis Guarner i la Secció Filològica de l'IEC", clourà la sessió. El 24 d'octubre, a la Universitat d'Alacant, i el 26, a la Jaume I de Castelló, el biògraf de Sanchis Guarner, Santi Cortés, hi impartirà sengles conferències per a tancar el cicle.

**Enguany se celebra
el centenari
de Manuel
Sanchis Guarner.**

El IEVA organiza una jornada sobre la obra de Sanchis Guarner

► Serà el pròxim sàbado a las 10 horas en el Centre Cultural Caixa Ontinyent y el viernes habrá un acto previo

LEVANTE-EMV ONTINYENT

■ El Institut d'Estudis de la Vall d'Albaida, IEVA, organiza el pròxim sàbado una jornada sobre la obra de Manuel Sanchis Guarner. La cita, *Manuel Sanchis Guarner 1911-2011*, es el pròxim sàbado a las diez de la mañana en el Centre Cultural Caixa Ontinyent, en la capital de la Vall d'Albaida. En la jornada participaran Lluís Alpera, de la Universitat d'Alacant, Antoni Ferrando, de la Universitat de València, Vicente García Perales, de la Universitat Cardenal Herrera-CEU, Vicent Moreno, de la Conselleria d'Educació, el escritor Antoni Espí, Rafael Roca, de la Universitat de València y Emili Casanova, que moderarà el acto.

El IEVA està dedicando a lo largo de este año varias jornadas de estudio a Sanchis Guarner y a Enric Valor, con motivo de la celebración de los centenarios del nacimiento de estos dos grandes escritores y profesores, autores de obras clave de la lengua valenciana. La jornada del sàbado será la segunda de las organizadas dentro de las jornadas de estudio *La Vall d'Albaida: Des de Sanchis Guarner i Enric Valor a l'edició actual de llibres*, montada por el instituto valldalбайдí.

Participan Lluís Alpera, Antoni Ferrando, Vicente G.^a Perales, Vicent Moreno, Antoni Espí, Rafael Roca y Emili Casanova

El viernes habrá un acto previo, un recital poético-musical a cargo de Lluís Alpera en el Auditori de Agullent

Tras el acto en el Centre Cultural Caixa Ontinyent tendrá lugar una comida. Los interesados en asistir a la misma tendrán que confirmar su asistencia al IEVA antes del 21 de octubre. El precio de la comida es de 12 euros.

La jornada de estudio tendrá un acto precedente el viernes en el Auditori Josep M. Bru de la Casa de Cultura de Agullent. Se trata de un recital poético-musical a cargo del poeta Lluís Alpera, que ofrecerá una muestra de la poesía valenciana de los siglos XX y XXI. El acto comenzará a las 21.15 horas y la entrada es libre.

Nueva jornada el 26N

El IEVA ya organizó el pasado mes de junio una jornada de estudio dedicada a Manuel Sanchis Guarner y Enric Valor. La segunda será el sàbado, y ya preparan una tercera, que se celebrará el 26 de noviembre, y que se centrará en debatir el presente y el futuro de las nuevas modalidades que se abren en el mundo editorial, con las autoediciones, los libros digitales, etc, según ha indicado el IEVA.

Osoro inicia en Ontinyent la beatificación de la carmelita

El obispo de València, Juan José Asenjo, presidirá el acto de beatificación de la carmelita Osoro, que tendrá lugar el sábado 26 de noviembre en el Auditori Josep M. Bru de la Casa de Cultura de Agullent. El acto comenzará a las 21.15 horas y la entrada es libre.

El Consell de la Vall d'Albaida aprueba el nuevo programa de actividades de la cultura

El Consell de la Vall d'Albaida ha aprobado el nuevo programa de actividades de la cultura para el año 2012. El programa incluye una serie de actividades de carácter cultural y educativo, así como la organización de jornadas de estudio y conferencias.

Homenatge a Sanchis Guarner en el centenari del seu naixement

REDACCIÓ

La Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació acollirà el pròxim 20 d'octubre un homenatge a Manuel Sanchis Guarner, *Centenari Manuel Sanchis Guarner (1911-1981)*. La trobada està organitzada pel Departament de Filologia Catalana, l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana i l'Institut d'Estudis Catalans.

Els actes -al Saló de Graus del centre- s'iniciaran amb l'obertura a càrrec del rector, Esteban Morcillo, acompanyat pel president de la Secció Filològica de l'IEC, la degana de la facultat, el director del Departament de Filologia Catalana i el director de l'IIFV.

El programa de l'homenatge inclou una taula redona, *La figura humana de Sanchis Guarner en el seu temps*, a partir de les 9:30 hores, moderada per Miquel Nicolás. Comptarà amb la presència de Santi Cortés (biògraf de Sanchis Guarner), qui glossarà *La resistència personal i cultural durant el franquis-*

me i la transició, del periodista Alfons Llorenç (*La memòria històrica i la construcció del país*); i de Rosanna Cantavella (*La dedicació universitària*).

A les 11:15 hores hi haurà una segona taula redona: *La dedicació de Sanchis Guarner a la Filologia*, moderada per Antoni Ferrando. Intervindran: Joan Veny, amb *Les aportacions a la dialectologia, la lexicografia i la cultura popular*; Brauli Montoya (*Les aportacions a la història de la llengua i a la gramàtica*); i Vicent Simbor, amb *Les aportacions a la història de la literatura*.

Els actes a la Universitat els tancarà una conferència de Vicent Pitarch (de l'Institut d'Estudis Catalans): *Sanchis Guarner i la Secció Filològica de l'IEC*.

Aquest homenatge a Sanchis Guarner també inclourà actes a les universitats d'Alacant (el 24 d'octubre) i de Castelló (26 d'octubre).

Manuel Sanchis Guarner (València 1911-1981) va realitzar els estudis de Filosofia i de Dret a la Universitat de València. L'any 1932 va formar part dels signants de les Normes de Castelló. A Madrid, al Centre d'Estudis Històrics (1933-1936), fou deixeble de Menéndez Pidal, Navarro Tomás i Américo Castro.

Conferència de Santi Cortés: "Manuel Sanchis Guarner, vida i obra"

Homenatge a Manuel Sanchis Guarner en el centenari del seu naixement

Data: Dilluns 24 d'octubre del 2011

Hora: 13 h

Lloc: Aula Magna de la Facultat de Filosofia i Lletres, edifici II - Universitat d'Alacant - Campus de Sant Vicent del Raspeig

Organitza: IIFV, Dept. de Filologia Catalana de la UV, IEC

Col·laboren: UA, UJI, UV

http://www.ua.es/institutos/instit.fovalen/Diptic_homenatge_Sanchis.pdf

Il jornada d'estudi de l'IEVA dedicada a Manuel Sanchis Guarner

"LA VALL D'ALBAIDA: DES DE SANCHIS GUARNER I ENRIC VALOR A L'EDICIÓ ACTUAL DE LLIBRES"

L'IEVA (Institut d'Estudis de la Vall d'Albaida) homenatja enguany Enric Valor i Sanchis Guarner, amb ocasió del Centenari del seu naixement, per la seua especial relació amb la Vall d'Albaida. Per això hem organitzat tres Jornades al llarg de l'any amb la col·laboració de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, la Universitat de València, l'Associació Cultural La Nostra Terra, la Conselleria de Cultura i tres ajuntaments de la comarca. Diferents especialistes en l'obra dels dos homenots i alguns escriptors de la comarca hi col·laboraran. La tercera jornada, el dia 26 de novembre, dissabte, estarà dedicada a la situació actual de l'edició literària al País Valencià en general i a la Vall d'Albaida en particular. La primera Jornada, dedicada a Enric Valor, es va celebrar a Agullent el 12 de juny passat.

II JORNADA, dedicada a Manuel Sanchis Guarner:

MANUEL SANCHIS GUARNER (1911-2011)

Ontinyent, dissabte 22 d'octubre de 2011

Centre Cultural de la Caixa d'Estalvis d'Ontinyent, carrer Gomis, núm 3.

10.00 hores: Presentació de la Jornada

10.00-14.00 hores: Taula redona sobre La vida i l'obra de Manuel Sanchis Guarner, el mestre dels valencians, amb la intervenció de:

- **Lluís Alpera (UA)**, Sanchis, editor de textos literaris
- **Antoni Ferrando (UV)**, *El compromís cívic de Sanchis Guarner*
- **Vicent Garcia Perales (UCH-CEU)**, *Sanchis, La cultura popular i l'ALPI*
- **Vicent Moreno (Conselleria d'Educació)**, *Don Manuel i la introducció de l'ensenyament del valencià*
- **Antoni Espí (IBXàtiva)**, *Sanchis Guarner com a professor*
- **Rafael Roca (UV)**, *Sanchis Guarner, la Renaixença i Teodor Llorente*
- **Emili Casanova (Moderador)**, *La Vall d'Albaida segons Sanchis Guarner*

En acabar les intervencions deixarem una hora per al debat.

Entrada Lliure.

A les 14.00 hores, dinar de germanor al mateix Centre Cultural. Aquells que s'hi vulguen quedar a dinar ho haurien de comunicar al telèfon 670965692 un dia abans, el 21 d'octubre. Preu del dinar: 12,00.- euros.

UNA MOSTRA DE LA POESIA VALENCIANA DELS SEGLES

XX i XXI

A càrrec de Lluís Alpera.

Agullent, 21 d'octubre de 2011

Auditori Josep Maria Bru - Casa de la Cultura

De 20.15 a 21.30 hores.-

ENTRADA LLIURE

L'IEC celebra a València el centenari de Sanchis Guarner i de la Secció Filològica de la institució

L'acte, organitzat conjuntament amb la Universitat de València, subratlla la seua trajectòria vital compromesa i el llegat inabastable que va deixar per a la llengua i la cultura catalanes

20/10/11 17:00 - VALÈNCIA - TERE RODRIGUEZ

Manuel Sanchis Guarner (1911-1981) hauria viscut hui un dels pocs moments feliços de què va tindre ocasió de gaudir en els últims anys de la seua vida, quan era constantment insultat, amenaçat i calumniat per l'extrema dreta valenciana, per la seua defensa i compromís amb la unitat de la llengua.

El ple de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, de què ell va ser membre, s'ha traslladat a la sala d'actes que porta el seu nom a la Facultat de Filologia de la Universitat de València, per retre un sentit homenatge a qui va ser el seu primer degà elegit democràticament, tal com ha recordat M. José Coperías, l'actual degana.

En l'acte, Ferran Carbó, director del Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana, ha recordat molt emocionat l'odi del qual va ser víctima Sanchis Guarner i l'atemptat amb bomba que va patir en 1978 perpetrat per la dreta anticatalanista.

Sobre aquest atemptat, el periodista Alfons Llorens ha explicat que no existeix cap expedient de policia sobre els fets, ni tampoc han aparegut les diligències judicials del cas. "Com si no haguera passat", ha subratllat.

Llorenç ha sigut el més crític de tots els convidats a les jornades pel tracte rebut per "aquest gran humanista". "L'Ajuntament de València ha tractat de fer-lo invisible i la Generalitat *gürteliana* que tenim, també l'ha oblidat. I la Universitat no s'ha lluit massa en els seus homenatges. Per això aquest ha de ser un acte contra la desmemòria col·lectiva", ha indicat.

Junt amb el testimoni de Llorenç, cal destacar el del seu biògraf, Santi Cortés, que ha recordat la seua implicació des de ben jove en la construcció d'un país, "sempre des de l'amabilitat i la moderació i sense abandonar les activitats investigadores".

Ni heroi ni màrtir

Una tasca que va compartir amb Rosanna Cantavella, la becària que li mecanografiava els originals que el filòleg escrivia "en cal·ligrafia de format minúscul en unes fitxes de color rosa". Cantavella també va compartir amb Sanchis Guarner alguns moments dramàtics, com quan un grup de quaranta dones de les conegudes com a "ties maries" es van presentar al seu despatx per insultar-lo i amenaçar-lo. "El podien haver llinxat, però va aguantar l'embat i els va ordenar abandonar l'estança en què també estava present Emili Casanova", ha relatat.

La professora, però, ha animat els estudiants assistents a no quedar-se amb aquesta imatge de Sanchis Guarner. "Ni ell ni Fuster eren uns màrtirs, ni volien ser uns herois. Eren íntegres i conseqüents i van triar el camí de l'esforç. Si sols tenim present el que van patir acabariem desmoralitzant-nos. Els seus exemples són hui més necessaris que mai", ha advertit.

Tanmateix, per a al president de l'IEC, Salvador Giner, Sanchis Guarner sí que és un heroi junt amb Moll i Pompeu Fabra. "Tenia clar que la llengua és l'esperit del país", ha indicat.

En l'última part de la jornada, que continua a la Universitat Politècnica d'Alcoi, Joan Veny, Brauli Montoya i Vicent Simbor (la seua part ha sigut llegida per Carbó) han dissertat sobre la dedicació de Sanchis Guarner a la filologia.

El colofó ha sigut a càrrec de Vicent Pitarch, delegat de l'IEC a Castelló, que ha destacat els esforços de l'homenatjat per dissenyar un model de llengua operatiu que "fóra sentit com a propi pels valencians i aglutinara el sentit popular". Pitarch també ha advocat per comprometre la lleialtat de tots els presents a la deïxa de Sanchis Guarner.

Salo Manuel Sanchis Guarner on s'ha celebrat l'acte. Foto: EL PUNT AVUI.

Sanchis Guarner se «revuelve» contra la amnesia

► Una jornada de la Universitat y el IEC reivindica al «sabio» y «mártir» en el año de su centenario frente al «silencio» de Generalitat y ayuntamiento

ALFONS GARCIA VALENCIA

El centenario del nacimiento de Manuel Sanchis Guarner (Valencia 1911 - 1981) ha pasado desapercibido para las administraciones valencianas. La Universitat de València, el Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana (IIFV) y el Institut d'Estudis Catalans (IEC) paliaron ayer este olvido con una jornada de homenaje definida por uno de los participantes, el periodista Alfons Llorenç, como «un acto contra la amnesia colectiva».

En este encuentro académico «para romper el silencio» no salió indemne ni la propia Universitat, que «tampoco se ha lucido demasiado» en recuerdos al lingüista, abundó el discípulo de Sanchis Guarner, calificado de «gran sabio del País Valencià» (Salvador Giner, presidente del IEC), «hombre símbolo y víctima» (Santi Cortés, bió-

grafo), «maestro de la lengua catalana» (Isabel Vázquez, vicerrectora) o «mártir» (Llorenç).

«Conspicuo depredador de la valencianidad», escribió Miquel Adlert sobre Sanchis Guarner, recordó ayer Cortés, y esta dimensión «dramática y grotesca» que adquirieron los años finales de su vida, convertido en objetivo de «la iracundia blavera» en la llamada *batalla de Valencia*, fue uno de los ejes del homenaje.

El autor de *La llengua dels valencians* sufrió un intento de asalto a su casa, un atentado frustrado con una bomba «suficientemente potente para arrasar el piso» (1978) y vio como era excluido del tribunal para designar a su sucesor en la cátedra de Lingüística Valenciana. Ferran Carbó, director del IIFV, recordó que incluso el día de su entierro apareció una pintada en el cementerio

Los asistentes observan unos paneles sobre Sanchis Guarner, en la Facultad de Filología. EDUARDO RIPOLL

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

Un reconocimiento «necesario»

► El presidente del IEC, Salvador Giner, calificó ayer de «necesario» el homenaje a un profesor que fue miembro de la institución y al que etiquetó como «uno de los grandes de la filología catalana» junto a Pompeu Fabra, Joan Coromines o

Moll. «La figura más importante en lingüística que ha dado el País Valencià», resumió en declaraciones a Levante-EMV. No obstante, negó que el IEC haya intentado cubrir el hueco dejado por otras instituciones en el reconocimiento a Sanchis Guarner, dijo que el acto surgió «de manera espontánea» y rechazó que exista un «centralismo catalán». La vicerrectora de la Universitat Isabel Vázquez recordó el ataque a la placa en honor del catedrático recién colocada en la facultad y Giner consideró «indignante» la «agresividad en un sector de la sociedad valenciana». A. G. VALENCIA

El encuentro pone de relieve que no se conservan diligencias policiales ni judiciales del atentado al lingüista en 1978

que decía: «Guarner, por fin has caído, traidor».

Para Cortés y Llorenç, aquel odio hacia una víctima «moderada y pacífica» fue la causa de una muerte «muy poco natural», como ya dijo Joan Fuster. Llorenç, que equiparó al lingüista con el rector Piset por la persecución sufrida, subrayó que el atentado está «pendiente de investigar» y que «no quedan ni las diligencias policiales ni el expediente judicial».

80	Manuel	Sanchis	Sivera	27	1	4	Valencia
	Rosario	Sanchis	Sivera	23	1	1	Valencia
	Rosario	Sivera	Català T	27	8	1	Valencia
	José	Sanchis	Sivera T	25	1	1	Valencia
	Rafael	Sivera	Sampere T	18			Valencia

Imatge de l'empadronament de la família a Estivella. LEVANTE-EMV

Commemoració. En el primer centenari del seu naixement, ixen a la llum dades del padró d'Estivella que revelen que almenys cinc membres de la família del filòleg residien en la localitat valenciana: el seu pare, els seus oncles, la seua àvia i un cosí matern

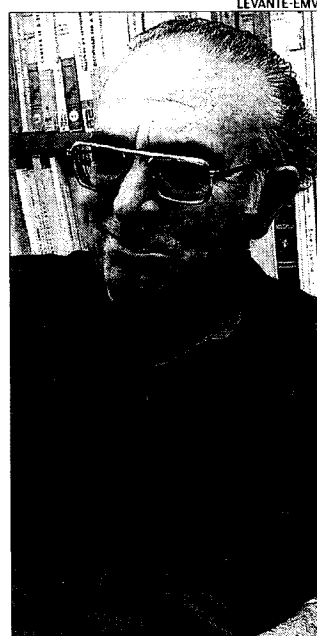
La família de Sanchis Guarner i Estivella

► Manuel Sanchis Sivera, pare del filòleg valencià, va començar exercint de metge a la localitat valenciana, on va obtenir la plaça de facultatiu per un període d'un any

Lluís M. Mesa i Reig

■ El 9 de setembre de 1911 naixia a la ciutat de València Manuel Sanchis Guarner. Es complix, per tant, el primer centenari d'una de les personalitats valencianes més destacades i completes del segle XX. Per eixa raó, i aprofitant l'esmentada data és un bon moment per recuperar-lo i aportar totes aquelles informacions que ajuden a comprendre millor la seua personalitat i eixamplar-ne les dades biogràfiques. En eixe sentit, encara resten per traure a la llum algunes dades familiars recentment descobertes com ara les relatives a l'activitat mèdica del pare i fins i tot alguna curiositat de l'oncle, el canonge Josep Sanchis Sivera. Potser allò que puguem aportar des del Camp de Morvedre no siquen més que dades complementàries però com que no són conegudes ni fins i tot per la mateixa família ni pels seus biògrafs, sembla correcte que en l'any d'este personatge isquen a la llum i passen ja a formar part de la seua biografia.

La vinculació de la família Sanchis Guarner amb la comarca del Camp de Morvedre, pel que s'exposa en totes les publicacions, sembla que no passa del fet de la

Manuel Sanchis Guarner.

relació de l'escriptor i acadèmic Lluís Guarner Pérez i Mostoles amb la població de Benifairó de les Valls, a on tenia la casa materna que va heretar i que a hores d'ara està transformada en casa-museu. No obstant també un altra població de la comarca com Estivella va estar relacionada durant un temps amb aquella família.

El fet que les biografies passen acceleradament els primers anys de la seua vida i dels seus familiars fa que eixa vinculació amb la població d'Estivella siga del tot desconeguda. Així ni l'anàlisi biogràfica de Santi Cortés, la qual n'és la més acurada i completa, s'endinsa massa en eixos primers anys de vida del lletraferit ni tampoc en la figura del pare, fins al punt de detallar-ne alguna dada que no és del tot certa. Pel que fa a la figura paterna, exposa que el seu nom era Manuel Sanchis Sivera, i que, a més de germà de l'il·lustre canonge Josep Sanchis Sivera, era metge. Comenta, com quasi totes les biografies, la seua prematura mort amb 38 anys, quan el seu fill Manuel sols en comptava amb 4. També aporta una dada destacada en dir que tenia alguna vinculació amb el Círculo Liberal Conservador i que per eixa raó va atendre en el darrers dies de la seua vida al patriarca de les lletres valencianes Teodor Llorente. Però erra en el fet que va començar a exercir a Godelleta.

Manuel Sanchis Sivera, contràriament a allò esmentat per Santi Cortés, va començar exercint de metge a Estivella. El Llibre d'Actes de l'Arxiu Municipal d'Estivella diu que va ser a l'agost d'aquell mateix any quan un jove que comp-

tava amb el títol de metge des de juliol va decidir de presentar-se a la plaça de titular pel període d'un any. També la secció de Quintes i de Jutjat de Pau arrepleguen diversa documentació on apareix este fins a l'agost de 1901, moment en el qual el pare de Sanchis Guarner deixà d'ocupar el càrrec.

Però no sols s'hi troba eixa informació sinó també el fet que altres membres de la família estaven empadronats a la població. Es tracta del mateix canonge Josep Sanchis Sivera, el qual en el Llibre Padró de 1901 apareix que comptava amb 33 anys i estava de resident a la vivenda del metge d'Estivella i germà seu, en companyia de: la germana Rosario de 28 anys, de la mare de tots tres també dita Rosario i d'un cosí de la línia materna de nom Rafael Sivera Sampere. A més el mateix document ubica la seua vivenda al carrer de l'Horta núm. 4. Esta era una via que eixia aleshores de la plaça de la Tenda Vella (actual d'Espanya) i ocupava també el carrer dedicat al destacat músic estivellenc de la guitarra hawaiana Daniel Arnau. Precisament en eixe tram estava la vivenda familiar dels Sanchis Sivera dedicada a la residència del metge de la localitat. El document, per tant, ens aporta no sols el fet que el canonge passava temps a Estivella amb el seu germà sinó que també diu que l'origen familiar dels Sivera que era la població del Vergel, ja que d'allí procedia la mare del metge i iaia de l'escriptor Manuel Sanchis Guarner.

En definitiva, el coneixement de la relació de la família de Sanchis Guarner amb Estivella aprofita per a afegir noves dades biogràfiques, corregir-ne alguna i il·lustrar l'arbre genealògic familiar. És també un senzill homenatge a un dels referents més destacats del món de la cultura valenciana i al qual ni les injustícies que en vida i en mort li feren una minoria impediran mai que el seu nom continue escrivint-se en lletres majúscules en el gran llibre de la història de València.

CONFERENCIA EN LA JAUME I

Centenario de Manuel Sanchis Guarner

■ Con motivo del centenario del nacimiento del profesor Manuel Sanchis Guarner, el Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana y la Universitat Jaume I han organizado una conferencia con el título «Manuel Sanchis Guarner y su tiempo», la cual será impartida por el profesor del IES Puçol Santiago Cortés. El acto se celebrará hoy miércoles 26 de octubre a las 13 horas en la sala de juntas de la Facultad de Ciencias Humanas y Sociales.

Los participantes en la jornada del IEVA, el pasado sábado durante sus intervenciones. CAIXA ONTINYENT

La Vall d'Albaida reivindica la figura de Sanchis Guarner

► Una jornada del IEVA profundiza en el legado del filólogo en una mesa redonda en la que estuvieron presentes eruditos y estudiosos de su obra

Adrià Calatayud

■ El Institut d'Estudis de la Vall d'Albaida (IEVA) centró en el filólogo valenciano Manuel Sanchis Guarner, de quien este año se celebra el centenario de su nacimiento, la segunda de las tres jornadas d'Estudi que, bajo el título de *La Vall d'Albaida: des de Sanchis Guarner i Enric Valor a l'edició actual de llibres*, tiene previsto realizar a lo largo del 2011. Varios doctores e investigadores y escritores, vinculados a Sanchis Guarner, analizaron desde diferentes perspectivas la importancia de la figura del autor de obras como *La llengua dels valencians* o *La ciutat de*

València en una mesa redonda, en el Centre Cultural Caixa Ontinyent de la capital de la Vall, durant tota la mañana del sábado.

En esta II Jornada también se incluía un recital de poesía, en el que el poeta Lluís Alpera ofreció una muestra de la lírica valenciana de los siglos XX y XXI, que tuvo lugar el viernes por la tarde en el Auditori Josep M^o Bru de Agullent. Con las

València en una mesa redonda, en el Centre Cultural Caixa Ontinyent de la capital de la Vall, durant tota la mañana del sábado.

En esta II Jornada también se incluía un recital de poesía, en el que el poeta Lluís Alpera ofreció una muestra de la lírica valenciana de los siglos XX y XXI, que tuvo lugar el viernes por la tarde en el Auditori Josep M^o Bru de Agullent. Con las

Jornades d'Estudi, que el IEVA organiza con la colaboración de la Universitat de València (UV), la Acadèmia Valenciana de la Llengua, la associació La Nostra Terra, Caixa Ontinyent, las concejalías de Cultura de los ayuntamientos de Ontinyent y Agullent y la Conselleria de Turisme, Cultura i Esports, la institución académica comarcal pretende estudiar a Enric Valor que también celebra este año su centenario, y Sanchis Guarner, ligando su obra a la Vall, y repasar la situación actual de la edición literaria en la comarca. La primera de las jornadas fue el 12 de junio, y estuvo dedicada a Valor, y la tercera, con la que finalizará la serie, el 26 de noviembre, estará consagrada al presente y futuro del mundo editorial.

En la mesa redonda sobre Sanchis Guarner participaron seis ponentes, todos ellos presentados y dirigidos por el profesor de la UV, integrante de la Acadèmia Valenciana de la Llengua y alumno en su día del homenajeado, Emili Casanova, quien le llamó «maestro, guía y símbolo de los valencianos». Casanova destacó la vinculación del filólogo con la Vall, ya que descendía de la Pobla del Duc y mantuvo durante su vida una estrecha relación con Ontinyent. Así mismo, aludió a que varias escuelas, institutos y calles de la comarca llevan el nombre de quien fue firmante de las Normes de Castelló con 21 años.

El escritor Antoni Espí evocó los recuerdos que guarda del año en el que fue alumno de Sanchis Guarner en la UV. Su papel en el impul-

so de la enseñanza en valenciano vertebró la exposición del director del servicio de promoción social del valenciano de la Conselleria d'Educació, Vicent Moreno. Sobre su relación con la cultura popular, y su obsesión por recuperarla, materializada en su colaboración en el *Atlas Lingüístico de la Península Ibérica*, habló el profesor de la Universidad Cardenal Herrera-CEU Vicent García Perales. El profesor de la UV Rafael Roca, por su parte, se centró en los estudios de Sanchis sobre la Renaixença y Teodor Llorente. En una faceta poco conocida de Sanchis: la de editor de textos literarios, incidió el poeta y profesor de la Universitat d'Alacant, Lluís Alpera. El profesor de la UV y también discípulo de Sanchis Guarner, Antoni Ferrando, reivindicó su compromiso cívico y denunció la «desmemoria histórica» que está padeciendo. Finalmente, el poeta y gramático Albert Jané improvisó unas palabras elogiosas al iniciador de la Filología moderna en tierras valencianas, que en 1974 recibió la Medalla d'Or de les Lletres Catalanes.

Piden que se reedite «Alba»

Casanova aprovechó la mesa redonda del sábado, que él moderaba, para instar públicamente al Ayuntamiento de Ontinyent a que vuelva a editar la revista anual *Alba*, una publicación que calificó como «la mejor revista del País Valenciano» y que no ve la luz desde 2006, con un número dedicado precisamente al 25 aniversario de la muerte de Sanchis Guarner.

L'IEVA tanca el cicle d'homenatges a Valor i Sanchis Guarner amb una sessió sobre el món editorial valencià

Escrit per Comarcàlia en Cultura, Vall d'Albaida el 03/12/2011 12:31 /

Amb la **tercera sessió de les conferències** organitzades per l'IEVA dedicades a commemorar el **centenari dels naixements d'Enric Valor i Manuel Sanchis Guarner** es va tancar el cicle d'homenatge als escriptors i lingüistes valencians, ben relacionats amb la **Vall d'Albaida**. Esta última sessió, que va tindre lloc el passat dissabte al **Centre Cultural Caixa Ontinyent**, va estar dedicada a tractar la **problemàtica del món editorial valencià** en general, i de la **Vall d'Albaida** en particular.

La conferència es va fer al Centre Cultural Caixa Ontinyent

La sessió es va encetar amb una conferència de **Jesús Figuerola Lamata**, president de l'**Associació d'Editors del País Valencià**, qui va analitzar la

situació actual de l'edició de llibres al **País Valencià**. Tot seguit hi va haver una taula redona en què es van exposar diferents experiències relacionades amb l'edició de llibres, en la qual van participar **Paco Company**, escriptor; **Oriol Izquierdo**, Director de la **Institució de les Lletres Catalanes**; **Vicent Berenguer**, també escriptor i editor, i **Lluís Miquel Pérez**, editor. Va actuar com a moderador **Josep Albinyana**.

Seguidament hi va haver una segona taula redona moderada per **Josep Sanchis**, en la qual es van analitzar diferents aspectes i **problemes relacionats amb l'edició actual de llibres** en format paper i digital a la **Vall d'Albaida**, en la qual van participar **Àngel Company**, escriptor, traductor i autoeditor; **Abel Soler**, historiador; **Ximo Soler**, llibreter i **Emili Juan**, bibliotecari.

Des de l'organització s'ha valorat molt positivament tant la tercera sessió celebrada a **Ontinyent** com les dues anteriors (a **Agullent** dedicada a **Enric Valor** i a **Ontinyent** a **Sanchis Guarner**) de les jornades que sota el títol '**La Vall d'Albaida: des de Sanchis Guarner i Enric Valor a l'edició actual de llibres**' ha organitzat enguany l'IEVA.

En aquest any que ja s'acaba s'ha recordat al filòleg historiador i escriptor valencià Manuel Sanchis Guarner amb motiu del centenari del seu naixement. Qui diu que la figura d'aquest mestre de mestres no es pot treballar a Infantil?

Sanchis Guarner torna a fer escola

CEIP COVALTA D'ALBAIDA
Marian Llacer i Pla

► Mestre de la classe de 4 anys d'Educació Infantil del Col·legi públic Covalta d'Albaida

■ Mestres! Quina sort tenim! Els nostres anys no són de 365 dies com els de la resta de treballadors. Cada 1 de setembre tindriem que celebrar una any nou! Aquesta sort ha fet que un any com el 2011 ens haja ajudat a les mestres d'Infantil del Covalta a treballar a... Mestres! Les mestres del meu cicle som sabedores que és l'Any d'Enric Valor i també de Sanchis Guarner. El curs passat tot el centre vam participar en les activitats que havíem estat programant d'Enric Valor. Les seues rondalles el feien molt fàcil d'aplicar a l'aula. En tots els llocs apareixien activitats i homenatges a aquest gran amant de la nostra llengua. A partir de juny del 2011 la lletra «E» a les aules d'infantil del Covalta és la d'Enric Valor.

Ja he dit que els anys dels mestres no són com els de la resta. Els nostres anys valen per dos. Encara ens queda un altre any per a Sanchis Guarner! Mans a l'obra! De l'institut co-

Treballant en l'aula al «Racó de Sanchis Guarner». CEIP COVALTA

neixia el llibre «Els pobles valencians parlen els uns dels altres» d'Edicions 314. Encarna i jo fa un temps havíem començat a elaborar una activitat didàctica a partir d'aquest llibre. Treballem la lectoescriptura a partir dels contes, rondalles, refranys, dites, poesies... El nostre llibre és el nostre entorn. Quan parlem als xiquets i xiquetes d'una dita, refrany o con- tarella de seguida saben que és.

Les mestres d'Educació Infantil del Covalta tenim molt clar que formem els i les adults del demà. Sabem que la nostra etapa educativa és el marc idoni per a consolidar les competències bàsiques, on es fonamenten les bases per aconseguir l'objectiu d'aprendre a aprendre al llarg de la vida, on adquirim les bases per a una formació on la responsabilitat, solidaritat, participació i el

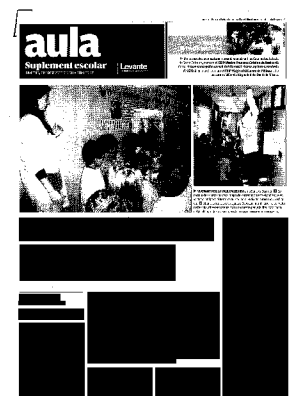
compromís individual i col·lectiu s'arrelen de tal manera que ens ajuden a créixer com a persones capaces de participar activament en una societat democràtica.

Aprendre a aprendre, inici d'un projecte
Vam començar creant interès al voltant de la figura de Sanchis Guarner. Al corredor i a les classes va aparèixer la foto d'aquest escriptor junt al seu nom. Passats uns dies un mapa de la Vall d'Albaida i més avant els cartells dels noms dels pobles. A l'assemblea vam parlar de l'escriptor, d'on era, que feia...

El dia que va aparèixer el mapa es va parlar moltíssim: la idea de mapa, què representa, què volen dir els símbols que hi ha en ells dibuixats, què és una vall, quins pobles la formen... En sabíem molts, per que o els han escoltat o tenen familiars allí. M'encantaria que poguéreu veure la careta que posen quan coneixen un poble. A més de la ubicació del poble al mapa també coneixem el gentilici de la seua gent, així com l'ofici més característic i per foto, el racó més representatiu.

Ja saben qui és Sanchis Guarner, ja tenen la idea de «Vall d'Albaida». Sanchis Guarner ens està ajudant a crear comarca. Els xiquets i xiquetes d'Infantil del Covalta tenen clar que pertanyent a una vall, a la Vall d'Albaida. Saben que es diu vall per que els nostres pobles estan rodejats de muntanyes. El nom és pel riu, és el més important i el que ens travessa a tota la comarca.

Hem tret dites del seu llibre, tenim el racó de Sanchis Guarner a classe i al corredor. Saben que aquest escriptor de València capital va escriure les coses que es deien «de broma» uns pobles als altres fa molt de temps. Les va escriure per a que a la gent de «La Vall» no se'ns oblidara. Algunes de les dites i cançons que donem no estan al seu llibre però és la xicoteta aportació que aquestes mestres d'Infantil fem a la seua obra. Estem en desembre, la «E» és d'Enric Valor, i la «G» i «La Vall d'Albaida» estan ligades a Sanchis Guarner.

NOTES DE PREMSA

En record del mestre Manuel Sanchis Guarner

València, 15 de desembre del 2011

L'Acadèmia Valenciana de la Llengua vol recordar el mestre Manuel Sanchis Guarner (1911-1981) en el dia de la seua mort, fa trenta anys, i en el centenari del seu naixement.

El professor Sanchis Guarner, que en 2006 va ser nomenat Escriptor de l'Any per l'AVL, encarna els valors de convivència i estima per la llengua i la cultura dels valencians, amb els quals l'Acadèmia voldria treballar en comú amb tot el nostre poble: implicació cívica; tolerància i respecte a les opinions dels altres, sempre en busca de consens i concòrdia; passió per la llengua i la cultura dels valencians, i defensa i extensió del llegat dels nostres avantpassats.

Durant el mes de gener, l'AVL dedicarà un acte solemne a recordar la seua memòria, al qual convidem a participar a tots els valencians.

València, 16 de desembre del 2011

La AVL homenajeará a Sanchis Guarner

✻✻ **EP.** La Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL) celebrarà un acto el próximo enero en memoria del maestro Manuel Sanchis Guarner (1911-1981), al que ha invitado a participar a todos los valencianos. La AVL ha querido recortar a Sanchis Guarner en el día de su muerte, hace 30 años, y en el centenario de su nacimiento. El profesor Sanchis Guarner «encarna los valores de convivencia y aprecio por la lengua y la cultura de los valencianos».

Denes recupera una traducció inèdita de Sanchis Guarner sobre la cultura popular de L'Albufera

El manuscrit va ser trobat a l'Arxiu d'Elx

L'editorial Denes ha publicat l'obra *L'Albufera de València. Estudi del parla i la cultura popular*, una traducció que l'erudit valencià Manuel Sanchis Guarner (1911-1981) va realitzar d'una tesi doctoral d'un autor alemany en els anys quaranta, mentre estava en la presó militar de Montolivet.

Ara, dècades més tard i després de trobar el manuscrit en l'Arxiu d'Elx, l'obra veu la llum coincidint amb el centenari del naixement de l'autor i de la cessió de l'Albufera i els 25 anys de la seua declaració com Parc Natural.

L'estudi i l'edició han estat a càrrec del professor de Llengua i Comunicació de la Universitat CEU Cardenal Herrera Vicent F. García Perales, qui subratlla que aquest volum demostra una vegada més que Sanchis Guarner era "un treballador incansable" i un "personatge cabdal en la recuperació de la cultura valenciana".

R. Ferrer: «Necesitamos recuperar nuestros clásicos del siglo XX»

► Denes conmemora el centenario de Sanchis Guarner con la edición de «La Albufera de Valencia»

PRESENTACION DEL LIBRO

LA ALBUFERA DE VALENCIA

MAX THEDE
► Traducción inédita de Manuel Sanchis Guarner

EDITORIAL DENES

► **Participantes:** Emili Casanova (vocal AVL, UV, prologuista), Ferran Robles (germanista, UV), Francesc Ferrer (ed. Denes), Vicent F. García Perales y Helke Soennecken (autores, UCH CEU). **Presenta y modera:** Ramon Ferrer (presidente de la Acadèmia Valenciana de la Llengua).

Vicent G.ª Perales, Helke Soennecken, Emili Casanova, Ramon Ferrer, Ferran Robles y Francesc Ferrer. MANUEL MOLINES

JOSEP LLUÍS GALLIANA VALENCIA

■ «Este año, 2011, se ha cumplido el centenario del nacimiento de Manuel Sanchis Guarner, evocó su hijo en un escrito leído por Vicent Francesc García Perales. Un número redondo para recordar a las personas que contribuyeron al engrandecimiento o a la conservación de alguna cosa importante». Manuel Sanchis-Guarner Cabanilles, quien excusó su presencia al acto de presentación del libro traducido por su padre entre 1940 y 1941 durante su reclusión

en la Prisión del Cisne (Madrid) y la prisión militar de Monteolivete, *La Albufera de Valencia. Estudio del habla y la cultura popular*, elogió la labor del firmante más joven de las *Normes de Castelló* (1932) y del autor de *La Llengua dels valencians*, «uno de los miles de jóvenes y prometedores profesionales e intelectuales que formaron parte de los perdedores de una criminal Guerra Civil que, a pesar de los que ahora tratan de verla con "neutralidad" y distancia, no

deberíamos de olvidar jamás».

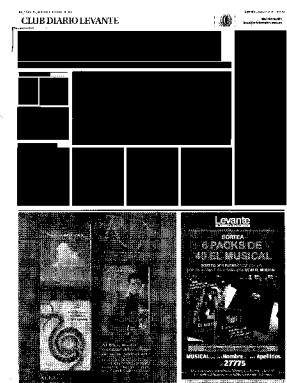
Publicado por la Editorial Denes, la traducción —hasta hoy inédita— de esta tesis doctoral, obra del filólogo románico perteneciente a la Escuela de Hamburgo, Max Thede, y traducida del alemán por Sanchis Guarner, fue, sin duda alguna, como dejó escrito el filólogo valenciano, «el mejor estudio de Etnografía valenciana publicado hasta el presente [1933]. La parte lexicográfica del trabajo del Sr. Thede, siempre concreta y ati-

nada, es casi irreprochable».

En la presentación de la obra participó el presidente de la Acadèmia Valenciana de la Llengua, Ramon Ferrer, quien señaló «la necesidad de recuperar a nuestros clásicos del siglo XX» y, aprovechando la conjunción de diversas efemérides en un mismo año: 1 Centenario del nacimiento y 30 aniversario del fallecimiento de Manuel Sanchis Guarner, 100 años de la cesión de la Albufera y la Divesa al Ayuntamiento de Valencia

por parte de la Corona española y 25 aniversario de la declaración de la Albufera como Paque Natural, que mejor que celebrarlo con «la publicación de una de las obras más queridas del maestro y el mejor estudio escrito sobre Valencia, afirmó el académico Emili Casanova, por una editorial valiente como es Denes y supervisada por el nieto intelectual de Sanchis Guarner, Vicent Francesc García Perales».

Después de tres años de trabajo, García Perales junto a la doctora Helke Soennecken han conseguido «descifrar el manuscrito de Sanchis Guarner, ordenarlo, compararlo con el texto original de Thede y concluir la bella y pulcra traducción realizada por el maestro», apuntó la filóloga alemana y profesora del CEU-Cardenal Herrera. García Perales, por su parte, aseguró que han querido ser, en todo momento, «fieles al texto, a un manuscrito hecho en la prisión, y hemos añadido muchas notas a pie de página, hemos regularizado y actualizado la lengua castellana empleada por Sanchis Guarner, así como reproducido sus 25 dibujos, junto a las fotografías de Thede». Finalmente, el germanista valenciano Ferran Robles confirmó que «la primera filología románica nació en Alemania» y que el método utilizado por Thede en su investigación, «palabras y cosas, es el método comparativo que estudia el origen de las palabras y su evolución filológica y cultural, no política».

L'ALBUFERA I ELS SEUS COSTUMS ES DIVULGAREN A L'EXTERIOR GRÀCIES AL LLIBRE. FOTO: L'INFORMATIU.

Sanchis Guarner inèdit

Coincidint amb nombrosos aniversaris, es publica 'La Albufera de Valencia. Estudio del habla y la cultura popular', l'única traducció de Sanchis Guarner que ha vist fins ara la llum. L'edició, a cura de Vicent Ferran García Perales i Heike Soennecken, rescata dels arxius la traducció que féu el gramàtic valencià de 'Die Albufera von Valencia. Eine volkskundliche Darstellung', de l'alemany Max Thede, un dels millors estudis d'etnografia valenciana, publicat el 1933.

CARLES FENOLLOSA. 03 gener 2012

Temps d'aniversaris. Enguany es compleix el I Centenari de la cessió al cap i casal de l'Albufera i la Devesa de València per part de la Corona d'Espanya, el 25 aniversari de la declaració d'aquesta com a Parc Natural, i, per altra banda, el I Centenari del naixement i el XXX aniversari de la mort de **Manuel Sanchis Guarner**. La cruïlla d'efemèrides ha estat aprofitada per l'editorial Denes i els professors **Vicent Ferran García Perales** i **Heike Soennecken** per a rescatar de les foscores dels arxius un inèdit de l'il·lustre gramàtic valencià. És *La Albufera de Valencia. Estudio del habla y la cultura popular*, l'acurada traducció que féu Sanchis Guarner de l'original alemany *Die Albufera von Valencia. Eine volkskundliche Darstellung*, de l'alemany **Max Thede**, aparegut en 1933, "el mejor estudio de Etnografía valenciana publicado hasta el presente", com deia el mateix Sanchis.

"La cultura és de vegades un cadàver, i aquest llibre aporta moltes dades rescatades de la mort", recorda el professor García Perales

"Volíem facilitar al gran públic un material inèdit", comenta García Perales, autor, juntament amb la professora Soennecken, de l'edició i l'aprofundida introducció de l'obra. Inèdita i important, ja que es tracta d'una obra cabdal per a completar la figura de l'autor de *La llengua dels valencians*, perquè "ens permet conèixer per primera vegada la faceta de traductor de Sanchis, fins ara no localitzada mentre que, alhora, és una aportació bibliogràfica importantíssima de materials sobre

l'Albufera que en la majoria dels casos s'han perdut", i és que des del 1930, any en què arribà Thede a València, ha plogut molt. "*La cultura és de vegades un cadàver, i aquest llibre aporta moltes dades rescatades de la mort*", recorda el professor.

La idea de publicar-lo va sorgir ara fa cinc anys, al 2006, quan l'Acadèmia Valenciana de la Llengua muntà l'exposició homenatge pel XXV aniversari de mort del gramàtic. Garcia Perales rebé l'encàrrec d'escriure una ressenya sobre algun inèdit. *La Albufera de Valencia*, avorrit a l'Arxiu Sanchis Guarner d'Elx, esperava la crida. Més endavant, Denes li oferí la possibilitat de publicar-lo. L'edició de la traducció, que inclou des de fotografies de l'època a reproduccions del manuscrit original, passant per dibuixos del mateix Guarner, és tot un homenatge al "rescatador" incansable de la cultura popular valenciana, l'autor mai oblidat d'*Els pobles valencians parlen els uns dels altres*. I molt més. "*Aquest llibre és en si un símbol*", conclou Perales, "*com l'Alfubera, que n'atresora tants del que som els valencians*".

Una traducció castellana

Un dels fets que més crida l'atenció d'aquesta traducció és que fóra al castellà. Sanchis Guarner, un dels personatges del segle XX que més ha fet per la llengua dels valencians traduïnt a una altra? I, *per a més inri*, el castellà? Per a García Perales pot sobtar però no té més importància. La traducció, de principis dels quaranta, "*és fruit de l'època*" com també d'un Sanchis "*format a Madrid, amb Navarro Tomás i Menéndez Pidal*". Un Sanchis, per dir-ho així, encara no "*autodeterminat*" lingüísticament. A banda, s'ha de tindre en compte que era una "*obra escrita per alemanys, gent que no té molta idea de què és el País Valencià, i aquest potser fou un factor determinant*", com també que utilitzant la llengua de Castella "*s'obria a més públic romànic*". Comptat i debatut, en castellà o en alemany, una obra imprescindible per a comprendre la trajectòria d'un dels grans filòlegs del segle.

Treball en un camp d'arròs. / MAX THEDE

L'Albufera, anys 30

S'edita la traducció que Sanchis Guarner va fer de l'obra etnogràfica de l'alemany Max Thede sobre el paratge

XAVIER ALIAGA València

L'any 1930, un estudiós alemany, Max Thede, va romandre uns quants mesos a l'entorn de l'Albufera de València. D'aquella estança va sorgir una valuosa obra etnogràfica, nascuda com a tesi doctoral i editada en la llengua germànica el 1933 com a *Die Albufera von Valencia. Eine Volkskundliche Darstellung*. Uns quants anys després, Manuel Sanchis Guarner decideix

traduir-la al castellà. Ho fa en unes circumstàncies complexes, entre els anys 1940 i 1941, empresonat pel franquisme per haver estat oficial del govern de la República durant la Guerra Civil. Aquella traducció, inèdita fins ara, ha estat recuperada pels doctors en filologia del CEU San Pablo de València Vicent Ferran Garcia Perales i Heike Soenneken i editat per Denes amb el títol *La Albufera de Valencia. Estudio del*

habla y la cultura popular.

L'obra com a tal no és inèdita a casa nostra: el 2009 el germanista Ferran Robles va traure a la llum una traducció al valencià del llibre de Thede. La nova publicació, en tot cas, aporta l'al·licient de tindre accés a la traducció de Sanchis Guarner. Però, per què una traducció al castellà? "S'ha de considerar la seua formació, a Madrid, en companyia de Navarro Tomás i Menéndez Pidal. I, tot i el valen-

cianisme de Sanchis, també hi degué influir l'ambient de l'any 1940, encara que no podem descartar que volguera arribar a més gent", aclareix Garcia. "La nostra intenció era que es coneguera el valor de Sanchis Guarner com a traductor. Ell aprén l'alemany de manera autodidacta, però, per al que és l'època, tradueix molt bé. De fet, en eixir de la presó és reclamat per Francesc de Borja Moll per a donar classes a Mallorca", rebla Garcia.

Altrament, el nou volum aporta documents inèdits ben interessants, com ara una breu correspondència entre Sanchis i l'estudiós alemany que, entre altres coses, revela que Thede, destinat al front oriental durant la Segona Guerra Mundial, no coneix les circumstàncies del seu col·lega valencià ni la seua adscripció ideològica. "(...) I espere, després de la derrota del nostre enemic comú, el bolxevisme, poder visitar els llocs on vaig desenvolupar la meua activitat", diu l'alemany en una missiva, en el que Garcia qualifica obertament com "una ficada de pota". Qüestions ideològiques a banda, el llibre és un tractat antropològic excel·lent que descriu amb minuciositat l'Albufera i les seues formes de vida. De fet, Sanchis, en una ressenya del 1941, qualifica el treball de Thede com "el millor estudi d'etnografia valenciana publicat fins al present". I encara perdura.

EU preguntará por los actos del centenario de Guarner, Lozano y Llorente

LEVANTE-EMV VALENCIA

■ El portavoz del grupo municipal de Esquerra Unida en el Ayuntamiento de Valencia, Amadeu Sanchis, anunció ayer que va a presentar al pleno de abril una serie de preguntas sobre la celebración del presente 2012 como año Sanchis Guarner, Teodoro Llorente y Francisco Lozano. El edil recordó que la comisión de Cultura aprobó en pasado 26 de septiembre declarar el presente año como el dedicado a estos tres valencianos, sin embargo, «ya han pasado siete meses desde entonces y a día de hoy todavía no se ha materializado ninguna propuesta con tal de cumplir con el acuerdo tomado en dicha comisión».

«Es más —añadió—, ya han pasado tres meses del presente año y todavía no tenemos ninguna noticia de que el ayuntamiento haya previsto realizar ningún tipo de acto». Entre ellos, la propia concejala de Cultura, María Irene Beneyto, anunció en septiembre actividades como «la edición de algunos de los libros de estas personalidades, la organización de exposiciones antológicas o la difusión de su vida y obras», dijo Sanchis.

El Gobierno premia a Valencia como la ciudad más accesible de España

CARPE DIEM

NISSAN IQ	NISSAN MICRA	NISSAN MICRA
15.350	19.500	17.500

PLAN NISSAN

EUPV HI PREGUNTARÀ EN EL PRÒXIM PLE DE L'AJUNTAMENT

TEODOR LLORENTE I OLIVARES VA MORIR EN 1911. FOTO: L'INFORMATIU

Sense notícies del centenari de Sanchis Guarner, Llorente i Lozano

Els homenatges culturals de l'Ajuntament de València tornen a brillar per la seua absència. Passats tres mesos del 2012, encara no es té notícia de la commemoració prevista per a tres de les més importants figures de la cultura valenciana.

L'INFORMATIU. 10 abril 2012

Fa ara set mesos, la comissió de Cultura de l'Ajuntament va aprovar que 2012 seria l'any de tres protagonistes de la història recent dels valencians. Dos d'ells, entre setembre de 2011 i el d'enguany s'haurien convertit en centenaris:

l'escriptor i defensor del valencià, **Manuel Sanchis Guarner**, i el pintor **Francisco Lozano**. Del tercer, el poeta i precursor de la Renaixença valenciana, **Teodor Llorente**, l'any passat es compliren cent anys de la defunció.

Però de moment, ni s'ha realitzat cap acció commemorativa ni es té coneixement de quan es realitzarà. Una desídia cultural que preocupa EUPV. *“Ja han passat tres mesos sencers de 2012 i no tenim cap notícia que l'Ajuntament haja previst realitzar cap tipus d'acte dedicat a estes tres il·lustres personalitats valencianes en la ciutat”*, denuncia **Amadeu Sanchis**, portaveu del grup municipal d'Esquerra Unida, qui va anunciar ahir la seua intenció de presentar al ple d'abril una sèrie de preguntes sobre la celebració dels homenatges previstos.

Entre els homenatges previstos en setembre, destacaven l'edició o reedició d'alguns dels llibres d'aquestes personalitats, l'organització d'exposicions antològiques o la difusió de les seues vides i obres per col·legis i instituts.

I tot, segons va indicar Sanchis, a pesar que la pròpia delegada de Cultura, **Mayrén Beneyto**, anunciara el passat setembre que es realitzarien diverses activitats d'homenatge, entre les quals va destacar l'edició o reedició d'alguns dels llibres d'aquestes personalitats, l'organització d'exposicions antològiques o la difusió de les seues vides i obres per col·legis i instituts.

decidir fer-ho enguany.

En el cas dels dos escriptors, l'actuació del Consistori resulta encara més dolenta. En 2011 es van complir cent anys de la mort de Teodor Llorente, un dels majors intel·lectuals i defensors de la cultura valenciana. Igual que Manuel Sanchis Guarner, qui el passat setembre s'hauria convertit en centenari. Dos aniversaris que, com va recordar Sanchis, la ciutat no va celebrar de cap manera i que, per tal de netejar la seua imatge, l'Ajuntament va

En la mateixa línia, també es va decidir que estos dotze mesos també formarien part de l'any Francisco Lozano. El pintor d'Antella, autor d'una important col·lecció d'obres, moltes de les quals figuren en galeries com l'IVAM i el Centre Reina Sofía de Madrid, va nàixer en setembre de 1912, i no es va dubtar a celebrar l'aniversari del seu natalici. Tot i això, en els tres casos, les paraules i bones intencions encara no s'han convertit en fets.

El PP rechaza dar la Alta Distinción a Sanchis Guarner

VALENCIA. El grupo parlamentario popular rechazó ayer en la comisión de Educación y Cultura de Les Corts una proposición no de ley presentada por el PSPV en la que pedía que se otorgara la Alta Distinción de la Generalitat, a título póstumo, al filólogo, escritor e historiador valenciano Manuel Sanchis Guarner (1911-1981). El PP justificó su voto en contra porque este reconocimiento es competencia del Gobierno valenciano y no de la Cámara autonómica.

En su propuesta, el grupo socialista también solicitaba que la Con-

selleria de Educación, Formación y Empleo, en colaboración de la Acadèmia Valenciana de la Llengua, editara y distribuyera materiales didácticos sobre la obra y la figura de Sanchis Guarner para acercarlas a los jóvenes.

Por otro lado, el PP aprobó en solitario una proposición no de ley presentada por este grupo en la que manifiesta su apoyo y respaldo al Consell en la consolidación de las políticas que se están llevando a cabo en materia turística y su vinculación con el «esfuerzo» desarrollado por la Generalitat en el ámbito cultural.

Otra propuesta del grupo popular, aunque con modificaciones planteadas por Compromís, fue aprobada por unanimidad -PP, PSPV y Compromís, ya que en ese momento EUPV no estaba presente-. El objetivo es profundizar en la implantación de unidades específicas de educación especial en educación primaria y promover su existencia en los centros ordinarios que oferten enseñanzas de educación secundaria obligatoria y escolaricen a alumnos con discapacidad.

Compromís defendió dos proposiciones, que fueron rechazadas por el PP. La primera solicitaba la construcción «inmediata» del colegio 103 de Valencia, en la Avenida Balears; mientras que la segunda pedía el inicio de los trámites para crear una sección pública del Instituto Camp de Túria de Lliria.

Elche difundirá el legado de Sanchis Guarner tras devolver el Archivo de la Memoria

El concejal de Cultura rechaza «motivos ideológicos» y revela negociaciones con ACPV

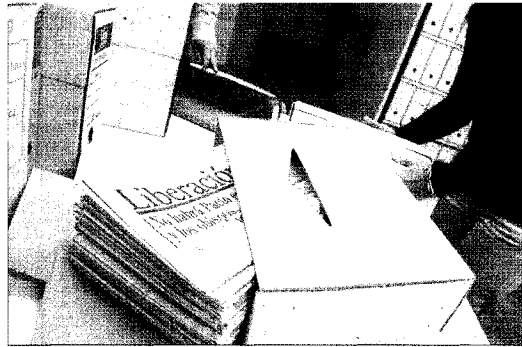
DAVID ALBEROLA / Elche
Apenas cuatro años después de llegar a Elche, el grueso del conocido como Archivo de la Memoria de la asociación Acció Cultural del País Valencià está a punto de abandonar la ciudad, después que el equipo de Gobierno del PP desestimara abonar a la citada entidad los 300.000 euros que aún adeuda el ayuntamiento por su adquisición.

La imposibilidad de pagar ese dinero ha sido el principal motivo esgrimido por los populares para to-

mar una decisión que, según insiste el concejal de Cultura, Pablo Ruz, no tiene ningún tinte «ideológico».

El Archivo de la Memoria está compuesto por más de 200.000 documentos fechados en el tardo-franquismo. En el interior de sus 775 cajas hay 3.125 boletines de partidos políticos y sindicatos, así como revistas de temática política y económica.

Además, el archivo cuenta con 1.280 libros de temas políticos y sociológicos, y con un amplio fondo de artículos de prensa.

Un técnico maneja parte del Archivo Histórico de Elche. / ROBERTO PÉREZ

Por otro lado, hay 40 cajas con el archivo personal del escritor y filólogo valenciano Sanchis Guarner. Esta parte del archivo sí va a permanecer en Elche a cambio de los 150.000 euros que Acció Cultural recibió en

2009, cuando el ayuntamiento cumplió con el pago del primer plazo fijado en el convenio suscrito entre ambas entidades, en función del acuerdo adoptado por la Junta de Gobierno Local en 2009, cuando el

mando municipal estaba en manos de la alianza PSOE-Compromis.

Ahora, el PP ha rechazado abonar el resto pendiente porque «no hay dinero» y «si lo hubiera, sería invertido en otras prioridades». Además, el convenio aprobado en su día establecía que el pago de ese dinero estaba supeditado «a una partida presupuestaria entroncada con la subasta de terrenos públicos», según explicó Pablo Ruz.

El edil confirmó haberse reunido en hasta en dos ocasiones con el presidente de Acció Cultural, Eliseo Climent, para «buscar una solución y que el archivo se quedara, pero la asociación ha decidido llevárselo».

«El presupuesto de la concejalía se ha reducido en un 40%», incidió Ruz, quien explicó que el archivo personal de Sanchis Guarner va a ser catalogado «para conocer exactamente de qué se compone» y poder posteriormente difundirlo.

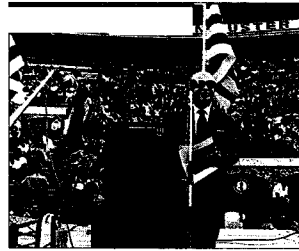
Un calendario estremecedor

► **Enero:** Medio centenar de personas irrumpen y obligan a suspender una mesa redonda sobre Iglesia y Autonomía en el Ateneo Mercantil, organizada por la revista Saó.

► **Marzo:** Manifestación de grupos anticatalanistas ante el Palau de Benicarló durante la Asamblea de Parlamentarios, que preparaban la formación del Consell del País Valencià.

► **Abril:** Grupos de ultraderecha y anticatalanistas se concentran, causando incidentes y agresiones, durante el acto de constitución del Consell del País Valencià (ente preautonómico). Editores y librerías sufren amenazas y agresiones en la Fira del Llibre de Valencia por parte de miembros de Fuerza Nueva y el Grup d'Acció Valencianista (GAV).

► **Mayo:** Una manifestación capitaneada por el presidente de la Diputación de Valencia, Ignacio Carrau, finaliza con pintadas en la fachada de Aitana (sede

Manuel Sanchis Guarner.

de TVE en Valencia) y en el domicilio del lingüista Manuel Sanchis Guarner ("*Judes, traïdor*") por la emisión de un programa sobre la identidad valenciana. Intento de agresión a Sanchis Guarner en la Universidad.

► **Julio:** Ataque del GAV y Fuerza Nueva durante la celebración, en el barrio de Campanar, de la Escola d'Estiu. Cinco personas resultan heridas.

► **Agosto:** Aparición de un falso paquete bomba en la sede de la revista *Valencia Semanal*, en la céntrica calle

En la diana de los ultras

La violencia en la transición llegó a su cenit con los ataques a Joan Fuster y Sanchis Guarner

ESPERANÇA COSTA
Valencia

En 1978, más de la mitad de la población valenciana actual no había nacido o era menor de edad. Así que difícilmente tendrá referencias directas de los acontecimientos vividos aquel año. A la inestabilidad y la conflictividad propias de la transición española, se sumó la denominada *Batalla de Valencia*, una disputa motivada por cuestiones meramente simbólicas: el origen de la lengua de los valencianos, la bandera (la Senyera con o sin franja azul) y el nombre del territorio (País Valencià frente a Regne de València). Una disputa que no se entabló en foros de diálogo, sino que alcanzó un altísimo grado de violencia en las calles, protagonizada por grupos anticatalanistas (los llamados *blaveros*, defensores de la Senyera con franja azul y el secesionismo lingüístico) como el Grup d'Acció Valencianista (GAV), y grupos ultraderechistas como Fuerza Nueva.

Ese año, el larguísimo listado de pintadas y llamadas telefónicas amenazantes, y los ataques contra personas, instituciones y organizaciones de carácter progresista y valencianista culminaron con los atentados contra dos eminentes intelectuales: Joan Fuster y Manuel Sanchis Guarner, autores, respectivamente, de *Nosaltres els valencians* (1968) y *La llengua dels valencians* (1933), dos obras clave para el valencianismo político y cultural.

La noche del 17 al 18 de octubre, la explosión de un artefacto casero situado junto a una ventana del domicilio de Fuster, en la calle de Sant Josep de Sueca, produjo "vidrios rotos, unas puertas desencajadas, unos cuantos libros deteriorados", según describió el propio escritor en un artículo, en el que mostraba su perplejidad por el ataque. "No ignoro que entre mis compatriotas soy un personaje conflictivo. ¿Tanto? Quiero decir: ¿para merecer ese trato? Al fin y al

cabo, lo único que he hecho en esta vida ha sido leer y escribir, que son operaciones notoriamente apacibles y que tienen la ventaja de ser enfrentadas al mismo nivel: el de la persuasión".

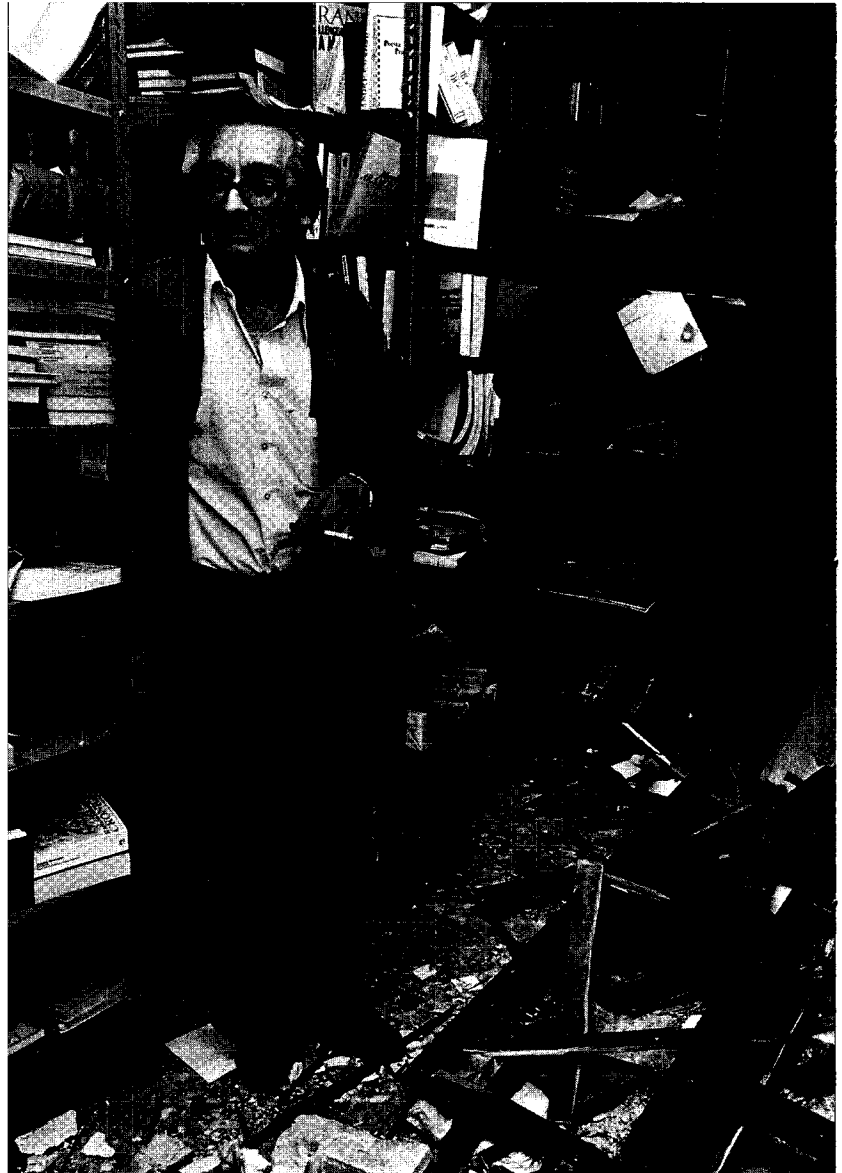
"En 1978", recuerda el escritor Jaume Pérez Montaner, "el *blaverismo* actuó de forma especialmente virulenta". Él, que también sufrió amenazas y agresiones, fue tres años más tarde testigo de la explosión de un segundo artefacto en la casa de Fuster, mucho más potente y destructivo, durante la madru-

"Aquello no era escrache. Era terrorismo puro y duro", dice Montaner

El autor de 'Nosaltres els valencians' sufrió dos atentados con bomba

gada del 11 de septiembre de 1981.

"Ahora que está de moda eso del escrache... Bueno, aquello no era escrache, era terrorismo puro y duro", afirma Pérez Montaner. El escritor recuerda su participación en un debate en el plato de Aitana (por entonces la delegación en Valencia de TVE) junto al poeta Pere Gimferrer, autor de una antología bilingüe de Ausiàs March. "Allí dije que March era un poeta valenciano que escribía en catalán". Una afirmación, hoy indiscutible en el ámbito académico internacional, que le valió a Pérez Montaner un largo acoso. "Aparecieron pintadas en mi casa y recibía constantemente llamadas telefónicas amenazantes, hasta que decidí no coger más el teléfono", recuerda. En una de esas pintadas, junto al dibujo de un cerdo se leía: "*J. P. Montaner, traïdor, venut a l'or català*".

Joan Fuster en la biblioteca de su domicilio tras el atentado del 12 de septiembre de 1978. /ANA TORRALBA

Pocas semanas después del primer atentado contra Fuster, el lingüista e historiador Manuel Sanchis Guarner fue el destinatario de otro paquete-bomba. El cinco de diciembre de 1978, un día antes del referéndum convocado para aprobar la Constitución, un joven entregó

en el domicilio del lingüista un paquete que parecía un regalo de Navidad. "Afortunadamente, mi madre no lo abrió", relata su hijo, Manuel Sanchis-Guarner Cabanilles. "Cuando llegó mi padre, apenas desenvolvió el papel de regalo vio unos cables y advirtió de inmediato a la policía". El

paquete contenía medio kilo de pólvora y metralla, suficiente para causar grandes daños materiales y personales. "El comisario me contó que se lo llevaron a un solar cercano al estadio del Levante, y allí lo explotaron".

Curiosamente, al igual que

Sorní de Valencia. Una pintada, firmada por BPC (Ballester del Centenar de la Ploma), señalaba la fachada: "Cuidado, puerta 6, catalanistes!".

► **Octubre:** El presidente del Consell, Josep Lluís Albinyana, interrumpe su discurso en el Día del País Valencià ante el boicot e insultos de grupos anticatalanistas y ultraderechistas. Un artefacto estalla en los lavabos de la Plaza de Toros de Valencia durante la celebración del Aplec del País Valencià. Un paquete bomba causa desperfectos en el domicilio de Joan Fuster, en

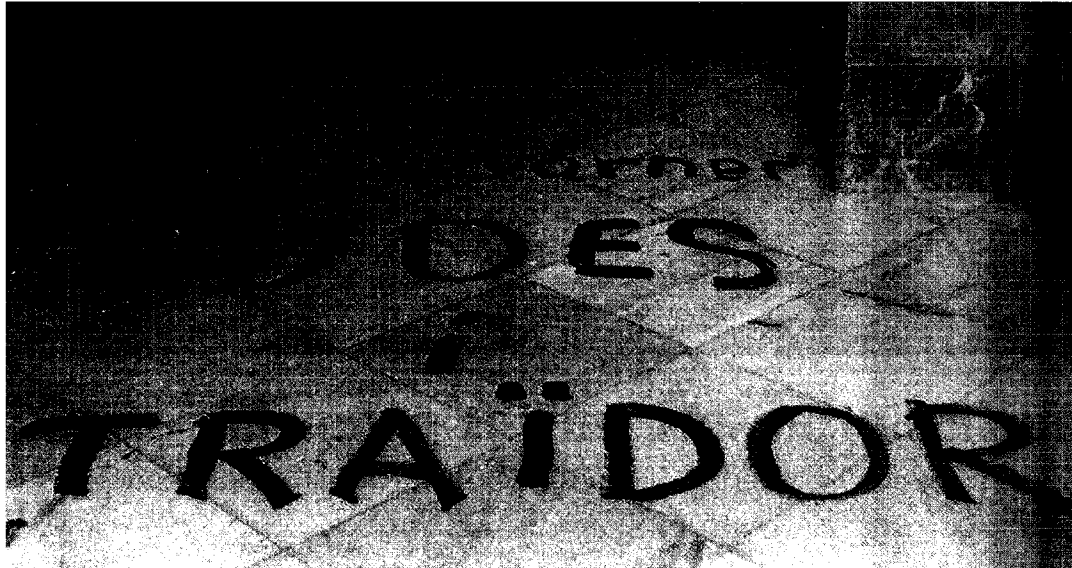
García Miralles, Josep Bevià y Albinyana

Sueca. Ataque con cócteles Molotov a la librería Tres i Quatre un día después de la celebración de los Premis Octubre. Manifestación de un millar de personas desde la puerta del Ayuntamiento hasta el Palau de la Generalitat, que intentaron asaltar el Palau y amenazaron a los políticos allí refugiados si no se retiraba del edificio la bandera catalanista (la Senyera de la Corona de Aragón con el escudo del Consell).

► **Noviembre:** Estalla un artefacto en el cine Goya de Alcoi por la proyección de la película *La portentosa vida del Pare*

Vicent, del cineasta valenciano Carles Mira. *Valencia Semanal* publica un reportaje sobre el entrenamiento paramilitar de miembros de Fuerza Nueva en un paraje de Xàtiva.

► **Diciembre:** Envío de un paquete con medio kilo de pólvora prensada y metralla al domicilio del lingüista Manuel Sanchis Guarner. Poco después, decenas de personas boicotean en la Universidad de Valencia un ciclo de conferencias sobre Vicente Blasco Ibáñez y acorralan a los ponentes Alfons Cucó, Sanchis Guarner y Jaume Pérez Montaner.

Pintada en el acceso al domicilio del filólogo Manuel Sanchis Guarner realizada en 1978.

Pérez Montaner, el hijo de Sanchis Guarner también menciona de forma espontánea la palabra escache. "El primer escache lo sufrió mi padre", afirma. "Además de pintadas en la fachada y en el buzón, recibía constantemente cartas amenazantes, que mi padre ocultaba para no asustar a mi madre". "No sólo no supimos nunca quién envió la bomba", se lamenta, "sino que se insinuó que mi padre había organizado un autoatentado". "Aquello le afectó mucho, estaba abatido", recuerda.

Poco después, en diciembre de 1981, Sanchis Guarner falleció a la edad de 70 años. De camino al cementerio, la comitiva fúnebre pudo contemplar una última pintada dedicada: "*Sanchis Guarner, per fi has caigut*". El entonces alcalde de Valencia, Ricard Pérez Casado, todavía se indigna al recordar los hechos. "Nos insultaron hasta en su entierro. Sanchis Guarner sufrió una violencia sin límites", asegura.

Los atentados a Fuster y Sanchis Guarner fueron los más relevantes en el goteo constante de intimidaciones y agresiones contra librerías y editores, maestros, cines, bares, gentes del espectáculo, escritores, periodistas, sindicatos, algunos sectores de la Iglesia... todos aquellos que propugnaban el diálogo social y la normalización del valenciano.

En la calle Sorní de Valencia,

El explosivo contra el filólogo contenía medio kilo de pólvora y metralla

A Sanchis Guarner le hicieron una pintada insultante el día de su entierro

unos jóvenes Ferran Belda, Emilia Bolinches, Miguel Ángel Vilella, Javier Valenzuela, Rosa Solbes o Jaime Millás, entre otros colaboradores, practicaban el periodismo de investigación en la revista *Valencia Semanal*. Una pintada en la fachada alertaba: "Cuidado, puerta 6, catalanistes!", a pesar de que la revista se editaba en castellano. A finales de agosto de 1978, un paquete situado a la puerta del edificio fue retirado por un robot artificiero de la Policía Nacional. El examen oficial determinó que se trataba de una falsa alarma. "Si era verdad o no", señala Rosa Solbes, "lo que está claro es que existía una estrategia para amedrentarnos".

Según Solbes, aunque coincidían en medios y objetivos, había una clara diferencia entre los organizadores de las algarcadas. "Una cosa era la violencia estrictamente *blavera*, más o me-

nos espontánea, no muy organizada pero sí muy manipulable, formada mayoritariamente por personas mayores y mujeres como las *rebutaplenaris*, que empuñaban como única arma el palo de la señora con franja azul". "Pero la realmente peligrosa", añade "era la violencia de la ultraderecha, estaban perfectamente organizados, adiestrados en artes marciales, y muchos de ellos iban armados".

Y si nadie se libraba de la intimidación, mucho menos los políticos que constituyeron el Consell del País Valencià, el ente preautonómico germen de la actual Generalitat. Tanto en las sesiones previas y en el acto de constitución del Consell en abril de 1978, como en la celebración del Día del País Valencià en octubre, una masa enfurecida asedió el Palau de la Generalitat, insultando especialmente al presidente del Consell, el socialista Josep Lluís Albinyana. El delito: haber elegido como bandera institucional la tradicional cuatribarrada de la Corona de Aragón con el escudo real en el centro, y utilizando la denominación "País Valencià".

Aunque 1978 fue un *annus horribilis*, los actos violentos abarcaron las décadas de los 70 y 80 y alcanzaron a otras localidades. Por ejemplo, el 16 de octubre 1977, el estudiante Miquel Grau, miembro del Moviment Comunista del País Valencià, murió en Alicante mientras pe-

"A mi me sacaron una navaja y una pistola", recuerda el Ricard Pérez Casado

El exalcalde afirma que hay cargos del PP que participaron en los altercados

gaba carteles del Día del País Valencià a causa del impacto de un ladrillo lanzado por un militante de Fuerza Nueva.

En 1979, el presidente del Consell, Josep Lluís Albinyana, y el primer alcalde democrático de Valencia, Fernando Martínez Castellano, sufrieron sendos ataques con explosivos en sus domicilios. "También se produjeron altercados ante la Diputación y se hizo una quema de libros en la plaza", recuerda el entonces presidente de la entidad, el socialista Manuel Girona. "y la procesión cívica del 9 d'Octubre de ese año fue muy violenta". Tanto, que Girona y Ricard Pérez Casado, nombrado alcalde sólo dos días antes, fueron agredidos por la multitud. "A mi me sacaron una navaja y una pistola", dice Pérez Casado. "De eso hay fotografías, y algunos de los que participaron en los altercados son hoy militantes del PP y tie-

nen cargos públicos", añade sin dudar. "Aquello fue bestial, una auténtica violencia civil contra instituciones absolutamente democráticas". "Pero lo que no perdonaré jamás", asegura el exalcalde de Valencia, "es que le dieran a mi hijo, con sólo cuatro años de edad: a tu padre lo vamos a matar".

Prácticamente, nadie fue identificado ni detenido por la policía por los hechos aquí descritos. ¿Consiguieron estos grupos violentos sus propósitos? "El acoso personal a mí no me afectó", asegura Pérez Montaner, "pero su objetivo, que era desplazar a la izquierda, especialmente a los socialistas, benefició claramente a la derecha". La periodista Rosa Solbes comparte esta opinión. "Aquello fue una estrategia perfectamente aprovechada por personajes de la derecha como Abril Martorell". Con el fantasma del catalanismo, "consiguieron restar votos a la izquierda, y, es más, fomentaron la división dentro de los partidos de izquierda", concluye Solbes. Más positivo es el balance de Pérez Casado: "pese a las amenazas y agresiones, no pudieron echarnos, nos quedamos, resistimos, y [los socialistas] volvimos a ganar las elecciones".

Algunos estudiosos comparan los efectos de la *Batalla de Valencia* en el devenir político y cultural con el que tuvo el golpe de estado del 23-F de 1981 en España, favoreciendo concesiones y forjando una alianza de mínimos para evitar la vuelta atrás en el proceso democrático. El Estatut d'Autonomía de 1982 consagró finalmente la señera tricolor (con franja azul, otra roja, y coronada) como bandera oficial de la Comunidad Valenciana (nombre pactado para evitar el de País Valenciano), y la lengua se rige oficialmente por las *Normes de Castelló* (aquellas que Sanchis Guarner contribuyó a fijar). Nadie cuestiona ya públicamente que el valenciano sea una variante del catalán, aunque, en la práctica, la Generalitat incumpla epecinadamente las numerosas sentencias judiciales que homologan los títulos universitarios de filología valenciana y catalana.

Pero la sombra de aquella violencia asoma de vez en cuando. No hace mucho, en julio de 2011, durante la presentación en la Fnac del libro *Noves glòries a Espanya. Anticatalanisme i identitat valenciana*, de Vicent Flor, un grupo de ultras, como salidos del túnel del tiempo, reventaron el acto. En esta ocasión sí fueron identificadas por la policía 15 personas.